

Co-funded by
the European Union

2022

Ilgtspējīga pieeja skolās labo prakšu buklets

SATURS

01	—	IEVADS..... 1
02	—	METODOLOĢIJA..... 2
03	—	LABĀS PRAKSES..... 3
04	—	SECINĀJUMI..... 74

01- IEVADS

"Ilgtspējīga pieeja skolās labo prakšu buklets" ir viens no Erasmus Plus programmas finansētā projekta "Ilgtspējības vadītāji skolās (Sustainability managers@school) rezultātiem. Projektā strādā partneri no dažādām Eiropas valstīm (Euphoria/Itālija, Europe For You/Čehija, Formethic/Francija, Logopsycom/Beļģija un SmartNest/Latvija), un katrs no tiem piedāvā atšķirīgu skatījumu uz ilgtspējības pasauli.

Projekta vispārējais mērķis ir izveidot modeli, pēc kura skolas varētu vadīties, lai īstenotu ilgtspējības stratēģiju skolā, izmantojot tā saukto "pieeju visai skolai".

Mēs esam izveidojuši rīku komplektu, lai īstenotu ilgtspējības stratēģiju skolā, izmantojot rīku kopumu, kas kalpos kopienas izveidei, iesaistot skolēnus un skolotājus visā skolā, lai sekotu līdzi pārmaiņām un nodotu skolēniem galvenās zināšanas par ilgtspējību un klimata pārmaiņām un to, kā viņu uzvedība ietekmē visu sistēmu.

Šajā kontekstā labo prakšu salīdzinošā analīze ir pārskats par labajām praksēm ilgtspējības jomā skolu līmenī dažādās projektā iesaistītajās Eiropas partnervalstīs un arī citās valstīs. Tas būs pirmais solis, lai, pamatojoties uz būtiskuma principu, veiktu turpmāku analīzi, lai noteiktu, kam, kāpēc, kā un kad sociālie un vides jautājumi ir būtiski un svarīgi skolas un tās ieinteresēto personu ilgtspējai.

Visus projekta resursus var atrast tīmekļa vietnē HOME | SchoolSustainability (school-sustainability.eu) vai skenēt šeit.

02 – METODOLOĢIJA

Pirmkārt, mēs esam noteikuši 18 prioritāros jautājumus par ilgtspējību, kas ir saistoši skolām un to ieinteresētajām personām. Plašāku informāciju var atrast ziņojumā par būtiskumu.

Sākot ar šiem jautājumiem, mēs izmantojām izpētes metodi, lai apkopotu labo praksi. Pētījums ietvēra izpētes, aprakstošo un skaidrojošo pētījumu.

Šī pētījuma avoti bija:

- intervijas ar skolu darbiniekiem (skolotājiem, administratīvajiem darbiniekiem, tehniskajiem darbiniekiem, skolēniem).
- iestāžu (Izglītības ministrijas, reģionālo vai vietējo iestāžu) publikācijas.
- izglītības resursi skolās (izdevniecības, asociāciju un NVO mācību materiāli).
- partneru pētījums par labajām praksēm viņu valstīs.

KRITĒRIJI

Labās prakses piemēri ir izvēlēti saskaņā ar šīm pamatnostādnēm un kritērijiem: Noteiktajai praksei jābūt 100 % atbilstošai izvēlētajam jautājumam.

- Pieeja, kas patiešām tiek praktizēta vidusskolā.
- Inovācija: prakse ir inovatīva, ne visās skolās ieviesta.
- Atbilstība mērķa grupai: cik lielā mērā prakse ir būtiska visai vidusskolas mērķgrupai (ilgtspējas vadītājam, administratīvajam personālam, tehniskajam personālam, skolēniem un skolotājiem).
- Pieejamība pasniedzējiem: cik lielā mērā praksi var piemērot tieši, bez iepriekšējas sagatavošanās, ieskaitot materiālus, aprīkojumu vai apmācību.
- Ieviešanas potenciāls: budžets, ieguldītais laiks, iekšējās prasmes, nav juridisku vai administratīvu ierobežojumu).
- Prakses nozīme izglītības nozarē.
- Efektivitāte: identificētajai labajai praksei var piesaistīt mērījumu rādītājus, lai novērtētu pozitīvo ietekmi uz ilgtspējīgu attīstību.
- Iekšējā vai ārējā novērtējuma rezultāti: labā prakse ir novērtēta attiecībā uz apmierinātību un ir sasniegusi labus rezultātus visām mērķa grupām.

03 – LABĀS PRAKSES

Nākamajās lappusēs atradīsiet kopumā 27 labas prakses piemērus 18 galvenajiem prioritārajiem jautājumiem.

Lielākoties tie ir no Beļģijas, Čehijas, Francijas, Itālijas un Latvijas, ar dažiem izņēmumiem.

Katra labā prakse sastāv no īsa apraksta un izcelsmes valsts, risināmajām problēmām, rīcības idejām, galvenajām atziņām, mērķa grupām paredzētajiem ieteikumiem un saitēm uz avotiem un papildu informāciju.

SCHOL
SUSTAINABILITY

**Mēs ceram, ka
šīs labās
prakses jūs
iedvesmos!**

1. PROBLĒMA: Korporatīvās sociālās atbildības un ilgtspējīgas attīstības politikas izstrāde un integrēšana skolas darbībā.

LP 1

J-M Oxfam

"Young Oxfam Shops" (YOS) ir skolēnu un pieaugušo komandas, kas aktīvi darbojas vidusskolā, lai izveidotu taisnīgāku pasauli.

To mērķis ir likt cilvēkiem aizdomāties, mainīt savus ieradumus un radīt vēlmi iesaistīties kolektīvā darbā. Jaunieši un pieaugušie informē un apmāca viens otru, un cenšas labāk izprast mūsdienu pasauli.

Tas viss tiek darīts komandās. "Young Oxfam Shop" ir vieta, kur mācīties demokrātiju, debatēt un kolektīvi vadīt projektus.

Jaunieši savā skolā izveido veikaliņu, kurā tiek piedāvāti godīgas tirdzniecības produkti, kā arī veic informatīvus pasākumus.

Ar šo LP risināmās problēmas

"Young Oxfam Shop" stiprina skolu kā vietu, kur mācīties par pilsoniskumu, aicinot skolēnus uzdot sev jautājumus, paust savu nostāju un aizstāvēt atbildīga patēriņa un ilgtspējīgas attīstības vērtības.

Rīcības idejas

Šo projektu 2000. gadā uzsāka Athénée Royal de Nivelles, meklējot sponsorus toreizējam skolas laikrakstam "Utopia". Skolēni devās uz "Oxfam" veikalu Nivelē, lai noskaidrotu, vai veikals būtu gatavs reklamēties laikrakstā. Veikala brīvprātīgie skolēniem skaidroja godīgas tirdzniecības filozofiju, problēmas un nevienlīdzību Ziemeļos un Dienvidos. Lai gan viņi aizgāja bez sponsoriem, skolēni tomēr ieguva izpratni par šo jautājumu un nolēma uzrakstīt rakstu par godīgu tirdzniecību.

Veicot izpēti un intervijas, viņi atklāja, ka pastāv "Young Shops of the World". Pēc raksta publicēšanas neliela skolēnu grupa nolēma izveidot Jauniešu veikalu Nivelē. Tas tika dibināts 2001. gadā un tā paša gada novembrī organizēja savas pirmās brokastis. Sāpumā pārdošana tika koncentrēta uz vecāku sanāksmēm un atvērto durvju dienām, un uzsvars tika likts uz informētības veicināšanas pasākumiem.

Vēlāk veikalam izdevās iekārtot telpu, kas ievērojami veicināja veikala popularitāti. Kopš tā izveides ir organizētas daudzas brokastis, godīgas tirdzniecības produktu pārdošana un izpratnes veicināšanas pasākumi. Tēmas: protams, ziemeļu un dienvidu attiecības, bet arī klimata pārmaiņas, bērnu darbs, lauksaimniecības krīze, tirdzniecība, zīmolu ēnas puses. Tagad to vada skolēni, sākot no 4. vidusskolas klases, un par to atbild divi skolotāji. Skolēni piedalās mācībuursos un ir pilnībā iesaistīti veikala lēmumu pieņemšanā un vadībā (krājumi, grafiki, reklāma utt.).

Galvenā atziņa

Dalība šajā projektā ļauj skolēniem apzināties nevienlīdzību starp Ziemeļiem un Dienvidiem un jo īpaši nepieciešamību patērēt citādi. Projekts ietver gan veikala vadīšanu, kas attīsta daudzas nākotnes karjerai nepieciešamas prasmes, gan piedalīšanos mācību dienās un apmaiņā ar citiem jaunajiem dalībniekiem. Tas ļauj skolēniem paplašināt savas zināšanas par ilgtspējīgu attīstību un godīgas tirdzniecības patēriņu un palīdz viņiem izstrādāt izpratnes veicināšanas projektus savās skolās.

Ieguvumi mērķa grupām

Skolotāju un Oxfam koordinātoru vadībā jaunieši tiek aicināti apgūt tēmas, kas saistītas ar Ziemeļu un Dienvidu attiecībām, un mācīties apgūt dažādas prasmes: strādāt komandā, vadīt veikalu, organizēt izpratnes veicināšanas pasākumu, uzstāties u. c.

leguvumi mērķa grupām

"Young M-Oxfam" stiprina skolu kā vietu, kur mācīties par pilsoniskumu, aicinot skolēnus uzdot sev jautājumus, paust savu nostāju un aizstāvēt atbildīga patēriņa un ilgtspējīgas attīstības vērtības.

Saites uz resursiem

<https://jeunes.oxfammagasinsdumonde.be/jm-oxfam-cest-quoi/>

<https://jeunes.oxfammagasinsdumonde.be/content/uploads/sites/7/2021/03/rejoignez-les-jeunes-magasins-oxfam.pdf>

2.PROBLĒMA: CSR&SD stratēģijas ieviešana un pārvaldība skolās ar rīcības plāniem.

LP 2

Ilgspējīga zīme skolām

"E3D" zīmi ir izstrādājusi Francijas Izglītības ministrija. Ar to tiek atzītas un atbalstītas skolas, kas ir apņēmušās īstenot globālu pieeju ilgtspējīgai attīstībai.

Mērķis ir īstenot transversālu pieeju visā skolā:

- nodrošināt nepārtrauktību starp mācībām, izglītības projektiem un pasākumiem,
- skolas dzīve,
- skolas struktūras pārvaldība un uzturēšana (ūdens un enerģijas patēriņš, atkritumu savākšana, cīņa pret pārtikas atkritumiem u. c.), vienlaikus ar partnerību palīdzību atveroties ārpasaulei, jo īpaši vietējai videi un tās ieinteresētajām pusēm.

Ar šo LP risināmās problēmas

Padarīt skolu par globālās izglītības vietu ilgtspējīgai attīstībai, tostarp veselības izglītībai, pilsoniskajai izglītībai, mākslas un kultūras izglītībai un mediju izglītībai.

Nepārtraukts uzlabošanas process, lai iesaistītu ieinteresētās personas un veicinātu taisnīgākas un ilgtspējīgākas sabiedrības veidošanu.

Rīcības idejas

Ievērojot E3D marķējuma prasības:

1- nodrošināt skolas kopienas atbildību par ilgtspēju:

- ņemt vērā ilgtspējīgas attīstības trīs pīlārus un 17 ANO ilgtspējīgas attīstības mērķus.
- iesaistīt ievērojamu studentu skaitu.
- nodrošināt saskaņotību ar skolā izmantotajām pieejām.

2- Pārvaldiet procesu:

- iekļaut procesu skolas projektā.
- iesaistīt izglītības sabiedrību.
- nodrošināt iekšējo koordināciju (koordinators, koordinācijas komiteja, kas diagnosticē problēmas skolas līmenī, plāno pasākumus, uzrauga īstenošanu un novērtē rezultātus).
- apmācīt darbiniekus, lai attīstītu ilgtspējības prasmes.
- informēt un veicināt pasākumus gan iekšēji, gan ārēji.

3- Atverieties teritorijai, izmantojot partnerību:

- dialogs ar partneriem.
- izveidot pasākumus ar dalībniekiem, kas varētu atbalstīt skolu tās ilgtspējības stratēģijas īstenošanā.
- nodrošināt, ka skolas pieeja atbilst vietējās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības politikai.

Paturiet prātā, ka laika gaitā ir jāplāno pakāpeniska ieviešana, lai ieviešana būtu vieglāka, pieņemamāka, efektīvāka, operatīvāka un izglītojošāka.

Galvenā atziņa

- Attīstīt SD kultūru visā skolā.
- Iesaistīt skolēnus un viņu ģimenes ilgtspējīgā pārejā un sniegt viņiem zināšanas.
- Sniegt zināšanas par dažādām funkcijām visām iesaistītajām pusēm.
- Attīstīt partnerības loģiku un atvērtību ārpasaulei.
- Daudznozaru pieeja.
- SD referentu tīkla izveide un pārveidojošas dinamikas radīšana.

Ieguvumi mērķa grupām

Ilgspējas vadītājam: iegūstiet strukturētu sistēmu, vadības struktūru atbalstu un visu ieinteresēto pušu līdzdalību.

Administratīvajiem/tehniskajiem darbiniekiem: aktīva dalība nozīmīgā projektā, prasmju pilnveidošana, veselīga un ilgtspējīga darba vide.

Skolotājiem: saskaņotība ar izglītības projektu ilgtspējīgai attīstībai un skolas vadību, starpdisciplināri projekti, prasmju pilnveidošana, veselīga un ilgtspējīga darba vide.

Skolēniem: veselīga un ilgtspējīga mācību vide, prasmju attīstība iekļaujošākai un ilgtspējīgākai sabiedrībai.

Saites uz resursiem

Transition écologique | Ministère de l'Education Nationale et de la Jeunesse
La démarche et le Label E3D, c'est quoi ? Pourquoi s'engager ? - EDD (ac-versailles.fr)

3.PROBLĒMA: KSA un ilgtspējīgas attīstības pieejas uzraudzība ar mērķiem un rādītājiem

LP 3

"Bilancio Sociale": sociālais ziņojums par Itālijas skolu sociālo atbildību

"Bilancio Sociale" (Sociālais ziņojums) ir dokuments, ko Itālijas skolas var pieņemt brīvprātīgi. Tas ir atbildības akts pret sabiedrību, ar kura palīdzību izglītības iestādes informē ieinteresētās personas un dažādas teritoriālās realitātes par veiktajām darbībām un sasniegtajiem rezultātiem.

Pat ja tā nav obligāta visām Itālijas skolām, tas ir svarīgs solis izglītības nozarē, lai sāktu pieņemt KSA principus.

Ar šo LP risināmās problēmas

Sociālajā ziņojumā, izmantojot atbilstošus rādītājus, tiek novērtēta skolas darbība efektivitātes ziņā, kas definēta kā labākais pieejamo resursu izmantojums; efektivitātes ziņā, t. i., mērķu sasniegšanas līmenis; taisnīguma ziņā, kurā skola tiek uzskatīta par jaunāko paaudžu kopējā labuma veidotāju.

Turklāt, izmantojot sociālo ziņojumu, skolas personāls apzinās, ka skolas iestāde ir daļa no paplašinātas kopienas, kurai tā ir aicināta sniegt neaizstājamu pakalpojumu. Atskaitīšanās kopienai ir svarīgs solis, lai veidotu pastāvīgu dialogu ar citiem kopienas dalībniekiem, kas balstīts uz savstarpīgumu un pārredzamību.

Rīcības idejas

Skolas visā Eiropā varētu izmantot šo praksi: sagatavot gada ziņojumu, lai veiktu pašnovērtējumu par savu darbību un dalītos tajā ar ieinteresētajām personām.

Pašvērtēšana un atskaitīšanās ir vērsta uz skolas pilnveidošanu, dalīšanos ar visu informāciju par paveikto darbu, izmantotajiem resursiem, sasniegtajiem rezultātiem utt. Šī pārredzamība un atvērtība konfrontācijai ar ieinteresētajām pusēm un teritoriju un līdz ar to arī iespējamai ārējai kritikai liek skolām paaugstināt piedāvāto pakalpojumu līmeni.

Skolu iestādēm jāspēj pārtvert teritorijas vajadzības un prasības un jāspēj efektīvi reaģēt.

Skolai ir jābūt pilnībā atbildīgai par sociālo lomu, ko tā veic kā.

iestāde un atbild par resursu, tostarp ārpus skolas sistēmas, pareizu un atbilstošu pārvaldību. Atbildība attiecas arī uz spēju veikt visas darbības, kuru mērķis ir sasniegt noteiktos rezultātus.

Attiecībā uz darbības rezultātu uzraudzību izglītības iestādei ir jāuzrauga un jānovērtē savas darbības efektivitāte attiecībā uz tās mērķiem un ieinteresēto personu vēlmēm, izmantojot efektivitātes un lietderības rādītājus. Tas ietver arī rezultātu izplatīšanu un apmaiņu ar ieinteresētajām personām, lai plānotu turpmākās darbības. Uzraudzības kontekstā ir svarīgi pārdomāt resursu izmantošanu, veiktās darbības un iegūto rezultātu salīdzinājumu ar plānotajiem mērķiem. Skolas organizācijai vajadzības gadījumā ir jāpārskata stratēģijas, mērķi un uzdevumi, kas saistīti ar ieinteresēto pušu iesaistīšanu, un ar tiem saistītie darbības plāni, pamatojoties uz visām notikušajām izmaiņām un uz to, kas ir gūts ieinteresēto pušu iesaistīšanas un rādītāju noteikšanas procesa laikā.

Galvenā atziņa

Sociālais ziņojums ir sintēze starp skolas iekšējo novērtējumu par paveikto darbu un ziņojumu visām ieinteresētajām pusēm.

Šim novērtējumam ir jābūt noderīgam instrumentam, lai pilnveidotu skolu un piešķirtu jēgu tās darbam, kam jāatspoguļojas sasniegtajos rezultātos un ietekmes rādītājos.

leguvumi mērķa grupām

Sociālās atskaites process ir efektīva iespēja skolas personālam pārdomāt savu darbu, savas un iestādes, kurā viņi strādā, vērtības, kā arī savus mērķus un skolas misijas galīgo nozīmi. Turklāt precīza un precīza ieinteresēto pušu identificēšana ļauj aktivizēt dialoga, konfrontācijas, līdzdalības un sadarbības momentus ar tām, kas nāk par labu sistēmai un iesaistītajiem dalībniekiem.

Saites uz resursiem

<https://www.culthera.it/2018/08/15/il-bilancio-sociale-cose/>

<https://www.culthera.it/2018/08/07/il-bilancio-sociale-introduzione/>

<https://www.orizzontescuola.it/valutazione-delle-scuole-rendicontazione-e-bilancio-sociale-cosa-sono-e-un-esempio-da-scaricare/>

4.PROBLĒMA: Ētiskas un pārredzamas budžeta prakses īstenošana

LP 4

Līdzdalības budžeta veidošana skolās

Līdzdalības budžets ir veids, kā pieņemt lēmumus kopā ar skolēniem un citiem skolas dalībniekiem, ierosinot idejas un balsojot par to, kā būtu jāiztērē valsts līdzekļi. Līdzdalības budžeta iniciatīvas veicina lielāku pārredzamību skolās. Skolēni, kuriem tiek lūgts lemt par to, kā izlietot skolas budžetu, zinā, kā labāk iesaistīties skolas darbībā, liecina Transparency International Lietuva iniciatīvas rezultāti, kas īstenota kopā ar divām Viļņas rajona skolām.

Ar šo LP risināmās problēmas

Skolēniem ir iespēja labāk izprast savas skolas budžetu un zināt, kā iesaistīties skolas pasākumos. Šāda evolūcija ne tikai palīdzētu veidot iesaistīto skolēnu vērtības un veicinātu atklātu lēmumu pieņemšanas kultūru, bet arī kļūtu par līdzdalības skolas izglītības sastāvdaļu.

Rīcības idejas

2019. gadā divus mēnešus Eitminišķu ģimnāzijas un Kalveļu "Aušras" ģimnāzijas skolēni diskutēja par savu skolu kopienu vajadzībām, mācījās pieņemt finansiālus lēmumus un izlēma, kā vislabāk izlietot līdzekļus.

attiecīgi 1000 un 1500 eiro no skolu budžetiem.

Iniciatīvas sākumā skolēni apmainījās ar vairāk nekā 100 idejām, ierosinot dronus, mūzikas instrumentus, pupiņu maisus, kafijas automātus un citas. Pēc tam viņi izstrādāja savus priekšlikumus, norādot, cik lielā mērā viņu ideja kalpotu skolas kopienai, cik tā izmaksātu un kāds būtu tās galvenais mērķis.

Pēc diviem mēnešiem skolēni prezentēja savas idejas visai skolas kopienai. Skolas kopiena – skolēni, skolotāji un skolas administrācijas pārstāvji – balsoja par idejām un izvēlējās labākos priekšlikumus.

Pirmās skolas skolēni nolēma, ka viņiem būtu nepieciešama lapene – āra mācību telpa, savukārt otrās skolas skolēni nobalsoja par sporta inventāru (šī ideja jau ir īstenota).

Galvenā atziņa

Pēc līdzdalības budžeta veidošanas iniciatīvas gandrīz 8 reizes vairāk skolēnu teica, ka viņi ļoti labi saprot, kā darbojas viņu skolas budžets (pirms iniciatīvas: 1,5 %; pēc iniciatīvas: 11,3 %). Vairāk nekā 2 reizes samazinājās to skolēnu skaits, kuri neko nezināja par skolas finansēm. Turklāt 3 reizes vairāk skolēnu teica, ka zina, kā viņi var iesaistīties lēmumu pieņemšanā savā skolā. Palielinājās arī to skolēnu skaits, kuri zina, kā Eiropas Savienība (ES) piedalās skolas budžetā. Četriem no pieciem skolēniem patika līdzdalības budžeta veidošanas iniciatīva. 7 no 10 skolēniem vēlētos katru gadu lemt par to, kā tiek tērēts viņu skolas budžets.

Ieguvumi mērķa grupām

Līdzdalības budžets ir vienkāršs un efektīvs veids, kā jauniešiem sniegt iespēju izprast, kas ir pārredzamība, un veicināt viņu radošumu.

Saites uz resursiem

<https://www.transparency.lt/en/participatory-budgeting-in-schools/>

<https://etico.iiep.unesco.org/en/participatory-budgeting-initiatives-lead-greater-transparency-example-two-lithuanian-schools>

5.PROBLĒMA: IT sistēmas un digitālo rīku atbildīga pārvaldība (personas datu aizsardzība, atvērtie izglītības resursi...)

LP 5

IT protokolu un dokumentu plūsmas pārvaldības rokasgrāmata

Itālijas skolām ir oficiāli jāpagatavo IT protokola, dokumentu un arhīvu pārvaldības rokasgrāmata. Rokasgrāmata ir iekšējs organizatorisks akts, kas organizē izveides, reģistrācijas, klasifikācijas, apkopošanas un saglabāšanas darbības saistībā ar skolas IT protokola un dokumentu plūsmas pārvaldību. Tā ne tikai organizē visu digitālo un nedatorizēto dokumentu pārvaldības procesu, bet arī detalizēti nosaka atbildīgo skolas darbinieku uzdevumu (un ar tiem saistīto pienākumu) sadalījumu.

Ar šo LP risināmās problēmas

Rokasgrāmatā ir aprakstīta digitālo dokumentu pārvaldības sistēma un sniegti norādījumi par pareizu IT protokola uzturēšanas, dokumentu plūsmas pārvaldības un parastā arhīva dienesta darbību.

Tas garantē pārredzamāku pārvaldību, brīvu piekļuvi datiem, atbildīgāku IT un ar IT nesaistītu dokumentu un informācijas pārvaldību, kā arī lielāku drošību personas datu un privātuma aizsardzībai.

Rīcības idejas

Skolas var iedvesmoties no šīs prakses un izveidot savu rokasgrāmata. IT protokolu un dokumentu plūsmas pārvaldības rokasgrāmatā ir sakārtotas darbības, kas saistītas ar:

- datordokumentu izveide, iegāde, reģistrācija, klasifikācija, piešķiršana un salīdzināšana;

- dokumentu arhivēšana un saglabāšana, tostarp vēsturisko arhīvu pārvaldība un dokumentu iznīcināšanas procedūras;
- skolas dokumentu un arhīva plūsmas pārvaldību;
- ar datoru nesaistītu/digitālo dokumentu pārvaldību;
- vispārējā pilsoniskā piekļuve (Informācijas brīvības likums);
- IT drošības pasākumu sagatavošanu un īstenošanu saskaņā ar Privātuma likumu;
- dokumentu pārvaldības vadītāja, viņa vietnieka, Korupcijas novēršanas un pārredzamības nodaļas vadītāja un datu aizsardzības inspektora identifikācija.

Rokasgrāmata tiek periodiski atjaunināta, arī saistībā ar organizatoriskiem un vadības apstākļiem, kas ietekmē administrāciju. Tās publicēšana iestādes tīmekļa vietnē nodrošina, ka tā ir pieejama arī ārējām personām, kas sadarbojas ar skolas iestādi.

Galvenā atziņa

"Par korupcijas novēršanu un pārredzamību atbildīgās personas" iecelšana nodrošina visu datu, informācijas un dokumentu pārredzamību, ziņojot par gadījumiem, kad netiek ievēroti vai daļēji tiek ievēroti publicēšanas pienākumi, un garantējot, ka visi dati un dokumenti ir brīvi pieejami ikvienam.

"Datu aizsardzības inspektors" nodrošina lielāku uzraudzību pār atbilstību ES Regulai 679/2016 un uzrauga visas personas informācijas atbildīgu pārvaldību, kā arī nodrošina privātuma un datu aizsardzības ievērošanu, tostarp informējot skolas darbiniekus un veicinot viņu izpratni par šiem jautājumiem.

leguvumi mērķa grupām

Rokasgrāmata ne tikai nodrošina un garantē stingrāku IT drošības pasākumu piemērošanu saskaņā ar privātuma un datu aizsardzības noteikumiem, bet arī atvieglo piekļuvi datiem un dokumentiem tieši no skolas oficiālās tīmekļa vietnes. Turklāt, sniedzot informāciju un veicinot izpratni par pārredzamu administrēšanu, IT drošību un privātumu, kā arī personas datu aizsardzību, tā padara visus skolas darbiniekus informētākus un uzmanīgākus pret šiem jautājumiem.

Saites uz resursiem

Gestione del protocollo informatico, dei documenti e dell'archivio: esempio di Manuale - Orizzonte Scuola Notizie

6.PROBLĒMA: Skolas darbības ietekmes uz vidi apzināšana

LP 6

GoodSchoolDigiTool

Izmantojot GoodSchoolDigiTool platformu, skolas vāc datus par savu patēriņu: atkritumiem, enerģiju, ūdeni, mobilitāti un/vai pārtiku. Skaitļi tiek sniegti vienkāršā, jautrā un skolēniem draudzīgā veidā: cik daudz govju (svara) atlikušo atkritumu gadā tiek savākti skolā? Skolotājs un skolēni var kopīgi apkopot datus, analizēt tos un pēc tam īstenot skolai pielāgotus ilgtspējīgus pasākumus.

Šī ir inovatīva monitoringa platforma. Dati tiek saglabāti un analizēti laika gaitā. Platforma ļauj arī salīdzināt jūsu skolas datus ar citu skolu datiem.

Ar šo LP risināmās problēmas

Skolas apkopo informāciju par savu patēriņu (enerģija, atkritumi, pārtika, ūdens, mobilitāte) un var redzēt savu ietekmi uz vidi, kā arī to, kur ir svarīgi pielikt pūles. Pamatojoties uz apkopotajiem datiem, GoodSchoolDigiTool piedāvā skolām ilgtspējīgus un īpaši pielāgotus risinājumus (strukturālus pasākumus, informāciju skolēniem, atkritumu apsaimniekošanas projektus u. c.).

Rīcības idejas

2022. gadā skolēni no septiņām Vilvoordas skolām piedalījās kopīgā klimata projektā, kura galīgais mērķis bija prezentēt savus klimata pasākumus. Skolēniem bija iespēja izskaidrot savas idejas par klimatneitrālu pilsētu un skolu finanšu, izglītības un dzīvnieku labturības alderi Jo de Ro un ilgtspējības, tūrisma, mājokļu politikas un digitalizācijas alderi Tinei Paredis. Skolām, kas piedalījās konkursā, tika piešķirts arī Klimaatket-school 2021-2022 marķējums. Lai to iegūtu, 7 skolas izmantoja GoodSchoolDigiTool platformu, lai apzinātos savu skolu patēriņu un jomas, kurās nepieciešams strādāt.

Tas ļāva viņiem īstenot pasākumus savās skolās pirms plašāka plāna iesniegšanas savai pilsētai.

Iniciatīvas sākumā skolēni apmainījās ar vairāk nekā 100 idejām, ierosinot dronus, mūzikas instrumentus, pupiņu maisus, kafijas automātus un citas. Pēc tam viņi izstrādāja savus priekšlikumus, norādot, cik lielā mērā viņu ideja kalpotu skolas kopienai, cik tā izmaksātu un kāds būtu tās galvenais mērķis.

Pēc diviem mēnešiem skolēni prezentēja savas idejas visai skolas kopienai. Skolas kopiena – skolēni, skolotāji un skolas administrācijas pārstāvji – balsoja par idejām un izvēlējās labākos priekšlikumus. Pirmās skolas skolēni nolēma, ka skolā būs lapene – āra mācību telpa, savukārt otrās skolas skolēni nobalsoja par sporta aprīkojumu (šī ideja jau ir īstenota).

Galvenā atziņa

Dalība šajā projektā ir ļāvusi ne tikai skolēniem, bet arī visiem skolas darbiniekiem un vadībai apzināties savu ietekmi uz vidi un to, pie kā viņiem būtu jāstrādā prioritāri, lai samazinātu piesārņojuma ietekmi.

Atkarībā no skolas tika organizētas dažādas darbības: mobilitātes izaicinājums, atkritumu samazināšana, enerģijas samazināšana utt.

Ieguvumi mērķa grupām

Skolās ir svarīgi izglītēt par ilgtspējīgu attīstību. Ir svarīgi sagatavot mūsu bērnus un jauniešus kļūt par aktīviem un apzinīgiem pilsoņiem. Tāpēc ir svarīgi palīdzēt viņiem izprast sava patēriņa ietekmi. Un, darot to konkrētā veidā, mācītie elementi kļūst reāli. Skolas šajā procesā ir galvenais partneris. Ir svarīgi skolēnus iepazīstināt ar globālās sasilšanas cēloņiem un sekām, kā arī ar to, kā viņi dažādos veidos var veidot ilgtspējīgu nākotni.

Saites uz resursiem

<https://www.goodschooldigitool.be/>

<https://www.goodplanet.be/fr/notre-offre/?public-cible=enseignement-secondaire>

6.PROBLĒMA: Skolas darbības ietekmes uz vidi identificēšana

LP 7

Mainīt ēšanas veidu

Viena no skolām ietekmējošām jomām ir pārtika, ko skolas iepērk skolēnu ēdināšanai. Daudzas skolas vēl aizvien ievēro sākotnējo tradicionālo pārtikas iepirkšanas veidu un ēdienreizes gatavo, pamatojoties uz pārtikas produktu cenām vai darījumiem ar piegādātājiem. Šāds domāšanas veids būtu jāmaina, jo ir ļoti svarīgi, lai skolēni jau agrā vecumā uzzinātu, ka tas, ko viņi ēd, ir ļoti svarīgi.

Izpratne par to, kāpēc ir labi pirkt vietēji audzētu pārtiku vai kāpēc liellopu gaļas patēriņš ir vissliktākais pārtikas produkts, ko varam iegādāties no vides viedokļa. Šo pārtikas pamatprincipu apzināšanās motivēs skolēnus pieņemt ekoloģiski orientētus lēmumus attiecībā uz savu uzturu.

Ar šo LP risināmās problēmas

Izveidot skolās videi draudzīgas ēdnīcas un izglītēt bērnus par veselīgas pārtikas paradumu nozīmi un vietējās pārtikas priekšrocībām/trūkumiem.
/ pasaulē ražotus pārtikas produktus.

Rīcības idejas

Ir vairāki veidi, kā mainīt skolas ēdnīcas darbību. Var veikt dažas mazas un lielas izmaiņas. Visām tām ir nozīme.

1. Ēšanas paradumu iesaiste un kultūra

- kartē pašreizējo situāciju ēdnīcā,
- iesaistīt vecākus un skolēnus skolas ēdnīcas uzlabošanā,
- izglītēt skolotājus par veselīga uztura paradumiem un pārtikas ietekmi uz vidi,
- motivēt vecākus dot bērniem veselīgas uzkodas,
- samazināt skolas bioloģisko atkritumu daudzumu.

2. Pārtikas produktu kvalitāte un izcelsmes vieta

- noteikt mērķi, ka vismaz 50 % no izmantotajiem pārtikas produktiem ir svaigi, no reģionālajiem vai kaimiņu reģioniem (vismaz 50%),

- noteikt mērķi attiecībā uz izmantotajiem bioproduktiem, biopārtiku (vismaz 5%),

- piedāvā izvēles iespējas: bez gaļas, bez piena, vegānu...

- izmantot brīvās turēšanas apstākļos dētas olas,

3. Izglītošana par pārtiku un ēšanas paradumiem

- skola var audzēt savus augļus un dārzeņus, ja tai ir savi dārzi, un skolēni aktīvi palīdz to darīt,

- organizēt ēdienu gatavošanas nodarbības, izmantot tikai vietējos un sezonālos produktus,

- kopā ar skolēniem noorganizēt braucienu uz vietējo saimniecību, lai skolēniem padarītu vietējos pārtikas produktus taustāmākus,

- diskutēt ar skolēniem par pārtikas izvēles nozīmi saistībā ar vispārējo cilvēka un planētas labklājību,

- uzraudzīt skolā izšķērdētās pārtikas daudzumu.

4. Uzraudzīt skolā izšķērdētās pārtikas daudzumu.

Mnisekas vidusskola nolēma rīkoties saistībā ar lielo izšķērdēto pārtikas produktu daudzumu:

- atsevišķās nedēļās un sadarbībā ar skolēniem nosvērt ēdnīcā izlietoto pārtiku, lai redzētu, cik liels daudzums pārtikas tiek izmests atkritumos.

- kopā ar skolēniem pārskatiet ēdienkartes, lai noskaidrotu, ko viņi vēlētos ēst.

- iespēja izvēlēties no 2 pusdienu ēdienreizēm.

Pirms šo pasākumu ieviešanas skola katru dienu izšķērdēja 30 % pārtikas (t. i., pusdienu maltītes). Mūsdienās pēc veiksmīgas rīcības plānu īstenošanas tas ir samazinājies līdz 13-17 % pārtikas atkritumu no kopējā iepirkto pārtikas produktu daudzuma.

Galvenā atziņa

Kartē skolas ēdnīcas darbības pašreizējo stāvokli. Precīzas zināšanas palīdzēs skolai apzināties, kur tā atrodas, un liks domāt, kur tā vēlas būt.

Tai nevajadzētu būt tikai ēdienkartes (un izmantoto sastāvdaļu) maiņai, bet arī bērnu izglītošanai par veselīgas ēšanas paradumu nozīmi un to ietekmi uz viņu vispārējo labsajūtu un ar pārtiku saistīto lēmumu ietekmi uz planētu.

Ieguvumi mērķa grupām

Ilgtspējas vadītājam: iegūt reālas zināšanas par savas skolas ēdnīcas darbību un skolēnu vēlmēm, lai varētu sagatavot atbilstošus rīcības plānus un priekšlikumus skolas vadībai, kā skolēniem ieviest veselīga uztura paradumus un attiecīgi rīkoties skolas ēdnīcā.

Skolotājiem: Mācības par veselīga uztura paradumu nozīmi un tā ietekmi uz cilvēka organismu un vidi. Pilnīga skolotāju izpratne ir ļoti svarīga, lai nodotu zināšanas skolēniem.

Skolēniem: iegūt reālu praktisku informāciju par to, ko mēs ēdam, ir svarīgi mūsu ķermenim un mūsu planētai. Motivācijai ēst veselīgi viņiem jāķļūst par otro dabu.

Saites uz resursiem

<https://www.skuteczdravaskola.cz/metodicke-materialy-1>

[https://www.skuteczdravaskola.cz/user_uploads/Proc_se_zapojit/Kriteri a/Kriteria_Skutecne%20zdrava%20skola_1.9.2022.pdf](https://www.skuteczdravaskola.cz/user_uploads/Proc_se_zapojit/Kriteri_a/Kriteria_Skutecne%20zdrava%20skola_1.9.2022.pdf)

https://ekoskola.cz/_files/userfiles/Materialy/Ekoskola-Stravovani-2022-A3-Nahled.pdf

<https://www.ekonews.cz/deti-casto-ani-neochutnaji-vice-nez-ctvrtina-jidel-pripravenych-ve-skolnich-jidelnach-se-vyhodi/>

7.PROBLĒMA: Pasākumu īstenošana, lai samazinātu ietekmi uz vidi visās darbībās (atkritumu apsaimniekošana, otrreizēja pārstrāde, enerģijas un resursu patēriņa samazināšana, videi draudzīga mobilitāte...).

LP 8

The Great Recycling Relay Race

"Lielās otrreizējās pārstrādes stafetes" ir iniciatīva, ko varētu īstenot skolās, lai palielinātu izpratni par otrreizējo pārstrādi 1.-12. klašu skolēnu vidū. Šāda iniciatīva vispirms tika izstrādāta kā projekts un izmēģināta dažās Latvijas vidusskolās. Iniciatīva rosina skolēnus izprast atkritumu šķirošanu un izlietoto otrreiz izmantojamo materiālu pārstrādi, kā arī mācīties un ikdienā praktizēt videi draudzīgu uzvedību, izmantojot sporta aktivitātes un darbu komandā. Visbeidzot, varētu veikt novērtējumu, lai noteiktu, cik labi skolēni ir informēti par ilgtspējas jautājumiem un ko varētu uzlabot.

Ar šo LP risināmās problēmas

Skolas padarīt ilgtspējīgākas būtu daudz vieglāk, ja skolas īstenotu šādu praksi, kas skolēniem būtu jautrs un interesants veids, kā apgūt ilgtspējības tēmas. Skolēni iegūtu vērtīgas zināšanas izklaidējošā un interaktīvā gaisotnē, ko viņi varētu izmantot ne tikai skolā, bet arī mājās un citur. Īstenojot šādu praksi, skolēni ne tikai iegūtu zināšanas par ilgtspēju, bet arī uzlabotu sadarbību un komandas darbu, padarot savu skolu labāku.

Rīcības idejas

Šo praksi varētu pārveidot par ikgadēju pasākumu, kas notiktu skolas sporta zālē vai skolas pagalmā. Skolēni no 1. līdz 12. klasei varētu piedalīties un saņemt papildu atzīmi vai caurlaidi citā klasē, lai mudinātu viņus piedalīties. Skolēni, kas piedalītos, tiktu sadalīti 4 komandās un piedalītos 5 uzdevumos.

Pirmais uzdevums būtu pārbaudīt, cik labi skolēni ir informēti par atkritumu šķirošanu un pārstrādi. Pasākumu zālē tiktu izvietoti dažādi atkritumu konteineri, un skolēniem tiktu izdalīti dažādi atkritumu veidi, piemēram, plastmasa, stikls, papīrs, metāls un sadzīves atkritumi. Šīm komandām būtu jāizlemj, kuras krāsas konteiners ir paredzēts konkrētiem atkritumiem. Tas būtu kā stafešu skrējieni, jo viņiem tas ir jāizdara laikā. Ātrākā komanda saņemtu visvairāk punktu.

Otrais uzdevums – skolēniem jāsakārto kartītes, lai attēlotu produkta dzīves ciklu, sākot ar tā iegādi un beidzot ar pārstrādātu produktu, kas nonāk atpakaļ veikala plauktā.

Trešais uzdevums – ātruma uzdevums, kurā komandai pēc iespējas ātrāk jāsaplacina 20 plastmasas pudeles, un tās jāievieto pareizā konteinerā.

Ceturtais uzdevums – tests, kurā komandām jāatbild uz jautājumiem par ilgtspēju, klimata pārmaiņām utt.

Piektais uzdevums – skolēniem jāatrod pareizās krustvārdu mīklas atbildes. Atbildes skolēniem būtu pieejamas uz vietas īpaši izveidotās infografikās par ilgtspējību vai citām tēmām.

Pēc pasākuma varētu veikt novērtējumu, lai noteiktu, cik labi skolēni ir informēti par ilgtspējas jautājumiem un kas būtu jāuzlabo.

Galvenā atziņa

Šāda prakse ir cieši saistīta ar ilgtspēju, jo tā uzsvēr klimata pārmaiņu, atbildīga patēriņa un ražošanas, kvalitatīvas izglītības un sadarbības nozīmi. Skolēni ir aktīvi iesaistīti šajā procesā kā pārmaiņu dalībnieki.

Ieguvumi mērķa grupām

No šīs prakses ieguvēji ir ne tikai skolēni, kuri uzzinās jaunu un vērtīgu informāciju par ilgtspēju un uzlabos sadarbību ar citiem skolēniem, bet arī skolotāji un ilgtspējas vadītājs, kuriem būs jāstrādā ar uzdevumiem un materiāliem. Materiālu izveide dos labumu gan skolotājiem, gan ilgtspējas vadītājam, uzlabojot viņu zināšanas un prasmes par ilgtspēju.

Saites uz resursiem

https://www.tip.edu.lv/media/files/Mes_skirojam_2016.pdf

7.PROBLĒMA: Pasākumu īstenošana, lai samazinātu ietekmi uz vidi visās darbībās (atkritumu apsaimniekošana, otrreizēja pārstrāde, enerģijas un resursu patēriņa samazināšana, videi draudzīga mobilitāte...).

LP 9

Skolu ekoloģiskās darbības

Skolu ekodarbība ir rokasgrāmata, ko skolotājiem ir sagatavojusi Ekoškola, t.i., ES finansēta vides programma skolām, kas paredzēta skolotājiem.

Tajā galvenā uzmanība pievērsta skolu ietekmei uz vidi un ierosināti vairāki rīcības plāni, kā risināt atsevišķus jautājumus enerģētikas, ūdens, atkritumu, skolu vides, satiksmes un bioloģiskās daudzveidības jomā un kā samazināt skolu ietekmi.

Ar šo LP risināmās problēmas

Pārvērsiet skolu ikdienas darbību videi draudzīgā un ilgtspējīgā režīmā ar mazāku ietekmi uz apkārtējo vidi.

Rīcības idejas

Rīcības idejas, kā samazināt skolas ietekmi uz enerģijas patēriņu. Aprakstiet pašreizējo skolas enerģijas patēriņa situāciju un meklējiet iespējas, kā samazināt enerģijas patēriņu bez lieliem ieguldījumiem.

1. Apkure veido lielāko daļu no jebkuras skolas enerģijas patēriņa. Iemāciet skolēniem, kā efektīvi mainīt gaisu klasēs, nezaudējot daudz siltuma, pazemināt temperatūru klasēs (izmērīt temperatūru un uzraudzīt tās izmaiņas), izmērīt mitrumu skolas telpās, pārbaudīt logu blīvējuma stāvokli utt.

2. Ūdens uzsildīšana ir vēl viens būtisks enerģijas patēriņa punkts. Pārbaudiet krāna ūdens temperatūru, kad tas izplūst no krāna, optimālā temperatūra ir 45C. Māciet bērniem netērēt karsto ūdeni un izdomājiet, kad varētu izmantot tikai aukstu ūdeni.

3. Ierīču enerģijas patēriņu var izmērīt vatmetros. Izmēriet savu faktisko patēriņu un noskaidrojiet, kuras ierīces patērē visvairāk enerģijas.

Aizstājiet vissliktākos lietojumprogrammas. Iepērkot jaunus sīkrīkus, iepazīstiniet bērnus ar šo procesu un parādiet viņiem enerģijas patēriņa rēķinus. Pārbaudiet, vai jūsu apkārtnē ir kāds zaļās/atjaunojamās enerģijas piegādātājs, un noskaidrojiet, kāds ir tā tarifs, salīdziniet to ar skolas tarifu.

4. Katrā skolā ir liels daudzums dažādu spuldžu. Pārbaudiet skolā uzstādīto spuldžu enerģijas patēriņu. Sagatavojiet plānu neekoloģisko spuldžu nomaiņai, pamatojoties uz jūsu finansiālajām iespējām. Ieviest noteikumus par to, kā / kad / kur un kādos apstākļos ieslēgt un izslēgt apgaismojumu, lai izvairītos no bezjēdzīga patēriņa, piemēram, izslēgt apgaismojumu visos gaitenēs, kad notiek mācību stundas, noteikt atbildīgo skolotāju / skolēnu par šo darbību. Ieviest gaismas sensorus vietās, kur gaisma nav jāieslēdz visu laiku, piemēram, ieejas zālēs vai tualetēs.

Galvenā atziņa

Izstrādājiet skolas enerģijas patēriņa stāvokļa karti. Šādu precīzu zināšanu iegūšana skolā veicinās izpratni par faktisko enerģijas nelietderīgu izmantošanu. Tas mudinās skolu veikt koriģējošus pasākumus, lai samazinātu patēriņu, vai nu izglītojot skolēnus un darbiniekus, kā taupīt enerģiju, kur vien iespējams, vai arī ieguldot līdzekļus zaļās enerģijas ražošanā.

leguvumi mērķa grupām

For the sustainability manager: getting real data about the energy consumption of the school so (s)he is able to prepare adequate actions plans and proposals for the school management how to lower the energy consumption across the whole school.

For teachers: Being aware about the energy consumption of the school and the possibilities how to lower it. Full understanding of the teachers is crucial for passing the knowledge on to the students.

For students: gaining real practical information which they can easily associate with their their daily routine / behaviour. They will get to understand that e.g. turning a light off in a room which is not used by anybody matters. Any little change in their habits can be a difference.

Saites uz resursiem

https://ekoskola.cz/_files/userfiles/final_nahledy/final_verze_publicaci/Ekoprovaz_ve_skolach_2019_zkracena.pdf

<https://ekoskola.cz/cz/program-ekoskola>

8. PROBLĒMA: Resursu (ūdens, izejvielu, enerģijas...) patēriņa uzraudzība un ietekmes samazināšana.

LP 10

Efektīvs enerģijas patēriņš izglītības iestādēs

Tā ir programma, kuras dalībnieki, mainot ieradumus un īstenojot nelielus pasākumus, samazina enerģijas patēriņu, vienlaikus saglabājot komfortu skolas telpās. Programmas laikā pašvaldība un izglītības iestādes (dalībnieki) sadarbojas, lai samazinātu enerģijas patēriņu. Programmas sākumā tiek noteikts bāzes gads, attiecībā pret kuru tiek aprēķināts dalībnieku ietaupītais elektroenerģijas un siltumenerģijas patēriņš.

Ietaupījumi tiek aprēķināti, izmantojot datus par iepriekšējiem diviem gadiem katrā ēkā. Lai varētu veikt salīdzinājumu, siltumenerģijas patēriņa dati ir normalizēti vienādiem klimatiskajiem apstākļiem (ārējā gaisa temperatūras svārstības un apkures dienu skaits, kas visām ēkām tiks noteikts vienāds, tiek ņemti vērā apstākļi neatkarīgi no faktiskajiem apstākļiem). Starpību starp bāzes gadu un sasniegto rezultātu izmanto, lai aprēķinātu enerģijas ietaupījumu.

Šī prakse jau ir ieviesta (izmēģināta) 21 Latvijas skolā, lai laika gaitā uzraudzītu enerģijas un siltuma patēriņu. Tā ir skolu konkursa programma, kuras mērķis ir motivēt skolas veikt resursu monitoringu, un uzvarētāja skola saņem balvu - CO₂, telpas gaisa temperatūras un gaisa relatīvā mitruma mērītāju. Visi dalībnieki, kuru pašvaldības ir apstiprinājušas dalību programmā, pretendē uz daļu no ietaupītās enerģijas izmaksām.

Ar šo LP risināmās problēmas

Izglītības iestādes iegūst motivētas zināšanas par pareizu un efektīvu elektroenerģijas un siltumenerģijas izmantošanu ikdienas darbā. Turklāt tiek iegūtas zināšanas par pareizu iekštelpu klimatu; bērni un skolotāji uzturas pareizi vēdināmās telpās ar mācību procesam piemērotu temperatūru.

Pašvaldība iegūst izpratni un zināšanas par to, kā nodrošināt racionālu enerģijas patēriņu, galvenokārt mainot enerģijas patēriņa paradumus un īstenojot regulārus enerģijas taupīšanas pasākumus, vienlaikus saglabājot komforta līmeni.

Rīcības idejas

Piemēram, kad programma tika ieviesta Kocēnu pamatskolā Latvijā, dažādu klašu skolēni sāka sekot līdzi tam, cik daudz enerģijas tiek patērēts skolas ēkā, piem. radiatori atradās trešajā pozīcijā, kā tika izmantots apgaismojums utt.

Tika konstatēts, ka resursu izmantošanas uzraudzība bija panākumu gūšanai.

Pie ieejas Kocēnu pamatskolā ir izvietota plāksne, kas norāda, ka Kocēnu pamatskola ik gadu ietaupa 100,8 t CO₂, jo skola programmas laikā ir arī uzlabojusi savu siltumizolāciju. Izmantojot šo skolu kā piemēru, var redzēt, ka siltināšana ir iespējama gan vēsturiskajā ēkā, gan jaunajā ēkā. Papildus ēkā veiktajiem uzlabojumiem skola spēj vēl vairāk samazināt izšķērdīgu enerģijas patēriņu, pateicoties savai attieksmei un uzraudzībai. Salīdzinot 2019. gadu ar 2018. gadu, skola ir ietaupījusi 1723 EUR, un pilsētas dome šo summu atmaksāja skolai kā atlīdzību par labu praksi.

Pateicoties programmai, vēl viena skola mainīja mācību procesa organizāciju un ieviesa videi draudzīgāku praksi.

Trešajā stāvā vairs nenotiek gadījumi, kad notiek tikai dažas mācību stundas, bet gaisma tiek atstāta ieslēgta visu dienu, jo tagad mācību stundas tiek vadītas tā, kā tās notiek. Tāpēc skolēni un mācību process ir koncentrēts, piemēram, pirmajos divos stāvos.

Vairāku skolu skolēni izveidoja enerģijas patruļas un aktīvāk uzraudzīja koplietošanas telpu apgaismojumu, izveidoja informatīvus plakātus par elektroenerģijas un ūdens patēriņu un nodrošināja pareizu telpu ventilāciju. Tika organizēta Silto džemperu diena un Zemes stunda, un skolas direktors (tas varētu būt arī ilgtspējas vadītājs) apmeklēja katlu māju/apkures bloku.

Galvenā atziņa

Skolas varētu veicināt pārdomātu un racionālu enerģijas patēriņu, motivēt izglītības iestādes uzraudzīt enerģijas patēriņu, iesaistīt bērnus un jauniešus enerģijas patēriņa samazināšanā savā izglītības iestādē un, īstenojot šādu praksi, samazināt nevajadzīgās enerģijas izmaksas skolās.

Ieguvumi mērķa grupām

Īstenojot šādu iniciatīvu praksē, skolēni var uzzināt vairāk, izmēģināt reālus uzdevumus, lai samazinātu resursu patēriņu, un pārnest šīs zināšanas uz mājām. No otras puses, mācītbspēki, direktors, ilgtspējības vadītājs un pilsētas dome var uzlabot savas prasmes patēriņa datu uzraudzībā un izplatīt izpratni citu ieinteresēto personu vidū.

Saites uz resursiem

http://jauna.vidzeme.lv/upload/Nolikums_Efektivs_enerijas_patri_skols.pdf

<https://smiltenesnovads.lv/blog/class/nosledzas-skolu-sacensiba-programma-efektivs-energijas-paterins-izglitibas-iestades/>

9.PROBLĒMA: iekļaujošas skolas veicināšana, palielinot informētību par atšķirīgām auditorijām, invalīdiem, netipiskām auditorijām un darbiniekiem.

LP 11

Tastatūra, kas palīdz bērniem ar disleksiju

16 gadus vecā vidusskolniece Rjana Duboī (Ryann Dubois) no Senbriēkas, Bretaņā, izstrādāja krāsainu tastatūru, kas īpaši pielāgota bērniem ar DYS traucējumiem.

Uzņēmuma R2dtool dys jauno dibinātāju iedvesmoja ierīce, ko ergoterapeits izmantoja, lai mācītos rakstīt. Pēc tam viņš izstrādāja klaviatūrai līdzīgu plāksnīti ar nosaukumu KEYDYS, kas ir sadalīta 8 krāsainos laukumos un ko vienkārši pielīmē pie katra taustiņa. Šāds sadalījums palīdzēs smadzenēm sasaistīt katru burtu ar noteiktu krāsu, lai palīdzētu to ātrāk atrast.

Ar šo LP risināmās problēmas

Pirmajās pamatskolas klasēs dažiem bērniem parādās DYS traucējumi, kas ir ar rakstīšanu, rēķināšanu vai uzmanību saistīti traucējumi, kuri var radīt mācīšanās grūtības. Šī tastatūra palīdzēs viņiem pārvarēt šos šķēršļus.

Rīcības idejas

- Iegādāties krāsainas tastatūras, kas īpaši pielāgotas bērniem ar DYS traucējumiem, lai tās izvietotu skolas datorklasēs.
- Un iegādāties krāsainu tastatūru, kas īpaši pielāgota bērniem ar DYS traucējumiem, lai nodrošinātu tastatūras skolēniem, kuriem tās ir nepieciešamas.

Galvenā atziņa

- Palīdzēt DYS ievērot klasisko mācību programmu.
- Radīt vidi, kas veicina iekļaušanu.
- Samazināt nevienlīdzību.

Ieguvumi mērķa grupām

Tas palīdzēs skolēniem sekot līdzī mācību stundām kā jebkuram citam skolēnam un atvieglos piezīmju rakstīšanu.

Saites uz resursiem

https://creapills.com/clavier-keydys-troubles-dyslexie-20220706?fbclid=IwAR07XQZC9DMMpbQ03pSlyuitUs5bXWWuQAUwymWAoNcqcbotJGR9qV_szZI#r

9.PROBLĒMA: iekļaujošas skolas veicināšana, palielinot informētību par atšķirīgām auditorijām, invalīdiem, netipiskām auditorijām un darbiniekiem.

LP 12

Ecole pour tous / Skola visiem

CAP48 ir organizācija, kas vāc līdzekļus cilvēkiem ar invaliditāti. Tā īsteno projektus, lai uzlabotu skolu pieejamību skolēniem, kas saskaras ar noteiktiem fiziskiem, sociāliem vai intelektuāliem šķēršļiem, kas atbilst viņu vajadzībām un kuru mērķis ir nodrošināt labāku "kopābūšanu" skolā.

Skolai ir jāpielāgo sava infrastruktūra, lai tajā varētu mācīties ikviens skolēns. Tiesības uz saprātīgiem pielāgojumiem (materiālajiem un cilvēku) ir nostiprinātas Beļģijas Konstitūcijā un pretdiskriminācijas likumā.

Ar šo LP risināmās problēmas

Pateicoties šiem attīstības projektiem, attiecīgās skolas ir pieejamas visiem un iekļaujošas. Šo projektu īstenošana ir arī iespēja veicināt izpratni par dažādām invaliditātēm un to radītajām grūtībām.

Rīcības idejas

Divas jaunas meitenes ar kustību traucējumiem mācās Francijas kopienas Fēliciena Ropsa Tehniskajā institūtā, tehniskajā un profesionālajā skolā Namūrā. Tāpēc skola iesniedza lietu, lai varētu izmantot nepieciešamos pielāgojumus, un skolā tika veikti pasākumi, lai pārējie skolēni uzzinātu par dažādām grūtībām, ar kurām saskaras viņu vienaudži. Visas nodaļas ir pieejamas cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Ir lifts, un pagalmā ir noņemti visi mazie pakāpieni. Meitenēm ir arī atslēga no pielāgotas tualetes. Skola rūpīgi pielāgojas uzņemto skolēnu vajadzībām. Šajā skolā spontāni ir izveidojusies solidaritātes forma.

Galvenā atziņa

Šie projekti liek skolām domāt par to pieejamību visiem skolēniem un liek tām domāt par to pielāgošanās iespējām. Turklāt šie projekti ļauj arī citiem skolēniem piekļūt vispārējai izglītībai. Kopš 2008. gada 28 skolas ir kļuvušas pieejamas vai tiek padarītas pieejamas, 4 sociālās veicināšanas kursi ir kļuvuši pieejami vai tiek padarīti pieejami pašreizējā procesa rezultātā, un ir izveidotas 13 iekļaujošas klases vispārējā izglītībā.

Ieguvumi mērķa grupām

Atšķirības un to pieņemšana ir savstarpējas bagātināšanās avots, kas sniedz jaunas prasmes gan skolēniem, gan skolotājiem. Iekļaujošā izglītība palīdz lauzt stereotipus, lai uzlabotu citu pieņemšanu. Šādā veidā tā atver skolēnus atšķirībām, jo ļauj viņiem ar tām iepazīties iecietības, cieņas un labvēlības garā.

Tas ļauj attīstīt tādas vērtības kā solidaritāte, savstarpēja palīdzība un brālība. Šī atvērtība pret atšķirībām ikvienam cilvēkam ir vienlīdzības avots, cieņa pret katra cilvēka unikalitāti un ļauj veidot pozitīvu attieksmi pret invaliditāti.

Saites uz resursiem

<https://www.cap48.be/projets-specifiques-finances/inclusion-scolaire/#quoi>

<https://www.cap48.be/demande-financement-association/appele-a-projet-handicap/>

10.PROBLĒMA: skolēnu, skolotāju un visa pārējā skolas personāla cieto un mīksto prasmju attīstīšana.

LP 13

Aux encres citoyens! / Uz tintīm, pilsoņi!

Konkursā tiek aicināts iesniegt izteiksmes darbu (rakstisku un mutisku) par ikgadēju pārdomu tēmu, izmantojot izglītojošu pieeju pilsoniskuma jautājumiem. Konkurss ir paredzēts Valonijas un Briseles federācijas franču valodā runājošās daļas 5. un 6. vidusskolu skolēniem, kā arī ārpuskolas skolēniem. To 2013. gadā kopīgi izveidoja Ljēžas Universitātes Maison des Sciences de l'Homme un ASBL MNEMA, lai veicinātu jauniešu iesaistīšanos sabiedrības dzīvē. Tēma 2022. gadam bija: "Ir labi tur, kur var elpot brīvības gaisu" (E. Leclercq).

Ar šo LP risināmās problēmas

Šis konkurss ļauj skolēniem iemācīties izteikties un argumentēt par tēmu, kas saistīta ar pilsonību. Uzvarētājiem tiek organizētas apmācības, lai sagatavotu viņus mutiski prezentēt savu darbu žūrijas priekšā. Ieguvums ir ievērojams, jo tas rada daudzas debates klasē un palīdz skolēniem iemācīties mierīgi aizstāvēt savas idejas, vienlaikus respektējot citu skolēnu idejas.

Rīcības idejas

Katru gadu Arlonas Svētās Marijas Institūts piedāvā 5. un 6. vidusskolas skolēniem iespēju piedalīties konkursā. Tas ļauj iesaistītajām klasēm, pirmkārt, veikt pētījumus par šo tēmu un tādējādi iemācīties pārbaudīt savus avotus. Pēc tam tas noved pie daudzām debatēm klasē ar visām no tā izrietošajām mācībām: paust savas idejas, respektēt citu idejas, mēģināt pārliecināt ar konstruētiem argumentiem, vienlaikus pieņemot citu idejas.

Pēc tam skolēni pāriet uz rakstīšanas posmu. Visi darbi tiek nosūtīti žūrijai, kas izvēlas labākos darbus. Kad viens vai vairāki skolas skolēni ir izvēlēti, pārējie skolēni viņus atbalsta un iedrošina nākamajai kārtai, piedaloties dažādos treniņos vai darbojoties kā žūrija. Katru gadu šī pieredze ir bagāta ar mācībām, un visiem skolas skolēniem tas vienmēr ir liels cilvēcisks piedzīvojums.

Galvenā atziņa

Tas māca skolēnus saprast, iegūt informāciju un, pats galvenais, mierīgi un strukturēti paust savu viedokli par tēmu, kas attiecas uz pilsonību.

Ieguvumi mērķa grupām

Tas māca skolēnus saprast, iegūt informāciju un, pats galvenais, mierīgi un strukturēti paust savu viedokli par tematu, kas attiecas uz pilsonību. Tas ir būtiski, jo diskusijas par šiem tematiem bieži vien balstās uz mājās dzirdētām idejām vai sajūtām, nevis uz argumentāciju un citu uzklauššanu. Šis konkurss iemāca katram skolēnam, ka viņa viedoklis ir svarīgs, bet viņam ir jābūt informētam, lai labāk izprastu tematu, par kuru viņš runā, un ka ikviena viedoklis ir svarīgs, pat ja tas nesakrīt ar viņa viedokli.

Saites uz resursiem

https://www.auxencrescitoyens.uliege.be/cms/c_14231406/fr/auxencrescitoyens

https://www.auxencrescitoyens.uliege.be/cms/c_14301237/fr/auxencrescitoyens-reglement

<https://www.wbe.be/idees-de-projets/details-idees-projets/news/concours-aux-encres-citoyens/>

Skolēnu, skolotāju un visa pārējā skolas personāla psihosociālās prasmes

Lai apmācītu skolēnus, skolotājus, pedagogu komandas emocionālo un psihosociālo prasmju apgūšanā, Francijas valdība ir nolēmusi izveidot atsaucis sistēmu šo prasmju izmantošanai bērnu un jauniešu vidū un ir finansējusi arī skolotāju apmācību vairākās akadēmijās. Viņa apmācību mērķis ir palīdzēt skolēniem iemācīties labāk izteikties, sadarboties, regulēt dusmas, pieņemt lēmumus, domāt kritiski vai radoši, zināt, kā efektīvi komunicēt, būt prasmīgiem starppersonu attiecībās, apzināties tās, būt empātiskiem pret citiem, pārvaldīt stresu vai savas emocijas... Šie mācību kursi ir paredzēti arī izglītības un pedagoģisko kolektīvu profesionālās prakses pilnveidei.

Ar šo LP risināmās problēmas

- Izprast un attīstīt izglītības nozares dalībnieku psihosociālās prasmes (piemēram, sadarbību, komunikāciju, konfliktu vadību, empātiju un daudzas citas).
- Veicināt veselību un labsajūtu veicinošu skolas vidi.
- pieņemt piemērotu un pozitīvu uzvedību, mijiedarbojoties ar citiem, savu kultūru un apkārtējo vidi.

Rīcības idejas

Pirmkārt, ir jāapzinās, kas ir psihosociālās kompetences, un jāapzina, kāds ir zinātnes līmenis šajā jomā. Šo pārdomu un analīzi var veikt skolas pedagoģiskie referenti vai, plašākā nozīmē, skolu grupa vai iestādes līmenī.

Pēc tam ir jāizveido atsauces sistēma kā zināšanu bāze, kas vēlāk tiks ieviesta. Jau ir pieejamas krātuves, ko var pielāgot atbilstoši skolas vajadzībām.

Pēc tam šo prasmju apguve ir jāveicina skolās, piedaloties dažādām sabiedrības grupām. Psihosociālās prasmes ir būtiskas gan skolotājiem, gan administratīvajam un tehniskajam personālam, gan skolēniem!

Lai sasniegtu skolēnus un sāktu attīstīt šīs prasmes skolās, vispirms ir jāizveido apmācība skolotājiem. Tad viņi varēs integrēt šīs prasmes savās stundās.

Interesanti varētu būt arī organizēt seminārus, lai praktiski izprastu, eksperimentētu un attīstītu šīs psihosociālās prasmes.

Mēs varam arī izveidot skolotāju apmācības tīklu, līdzīgi kā "Canope" Francijā, un nodrošināt dažādus resursus, kas saistīti ar psihosociālajām kompetencēm, piemēram, ierakstītas konferences skolēnu empātijas stiprināšanai, ceļvežus, videomateriālus, grāmatu izlasi, pašapmācību u.c.

Galvenā atziņa

Tas veicina ieinteresēto personu un skolas veselību un labklājību.

Tas stiprina sociālās saites un rada labāku sadarbību, mierīgāku kopdzīvi.

Tas ļauj pieņemt labākus risinājumus, respektējot ikvienu.

Benefits for target groups

Uzlabotas visu augstākās izglītības ieinteresēto personu "mīkstās prasmes". (Iemācīties labāk izteikties, sadarboties, regulēt savas dusmas, pieņemt lēmumus, domāt kritiski vai radoši, zināt, kā efektīvi komunicēt, būt prasmīgam starppersonu attiecībās, apzināties tās, būt empātiskam pret citiem, pārvaldīt stresu vai savas emocijas).

Tas rada labu vidi darbam un mācībām.

Les compétences psychosociales : un référentiel pour un déploiement auprès des enfants et des jeunes. Synthèse de l'état des connaissances scientifiques et théoriques réalisé en 2021 (santepubliquefrance.fr)

Formation sur les compétences psychosociales - Réseau Canopé (reseau-canope.fr)

Le cartable des compétences psychosociales || IREPS Pays de la Loire (cartablecps.org)

11.PROBLĒMA: atbalsts aktīvai profesionālajai orientācijai, lai palīdzētu skolēniem atrast savu ceļu un atspēkot stereotipus, kas kavē piekļuvi noteiktām profesijām

LP 15

Asociācijas iejaukšanās, lai veicinātu meiteņu interesi par tehnoloģijām

Asociācija Femme@numérique ("woman@digital") veicina sieviešu vietu digitālajā nozarē.

Viņi strādā ar jaunām meitenēm skolās, lai iepazīstinātu ar digitālo pasauli. Izmantojot kopīgas darbnīcas, izglītojošus komplektus, paraugus un iespējas tikties, viņi dod meitenēm vēlmi atklāt un orientēties uz digitālajām profesijām.

Tās pievērš uzmanību sievietēm tehnoloģiju jomā un tādējādi izceļ karjeras, darba, pieredzes un motivācijas daudzveidību un bagātību. Šī apvienība vēlas pierādīt skolēniem, ka meitenes var strādāt digitālajā jomā, tāpat kā zēni.

Ar šo LP risināmās problēmas

Digitālā nozare strauji attīstās, un tajā visā pasaulē trūkst talantu. Tomēr starp speciālistiem un kandidātiem ir ļoti maz sieviešu. Parādot meitenēm un jaunām sievietēm, ka viņas var atrast savu vietu šajās profesijās, būtu iespējams dažādot profesiju un pārvarēt profilu trūkumu.

Rīcības idejas

- Apvienot dažādās valsts daļās esošās apvienības, lai izveidotu kopīgu apvienību.
- Aicināt sievietes no šīm asociācijām, kuras ar aizrautību strādā digitālajā pasaulē, un iesaistīt viņus kā paraugus, kas pēc iespējas tuvāk jaunām meitenēm, lai tās nāktu uz nodarbībām un parādītu, ka digitālās tehnoloģijas nav tikai vīriešu lieta.

- tāpat kā asociācija, veidot videoklipus ar skolēniem digitālo tehnoloģiju jomā, lai parādītu viņu karjeru.
- Izveidot, tāpat kā asociācija, videoklipus "Cassons les codes" ("Lauzīsim kodus"), lai parādītu, ka digitālā vide ir pieejama visiem (Francijā šīs epizodes bija: 1. Lauzīsim kodus, digitālais ir domāts meitenēm! ; 2. Lauzīsim kodus, digitālais ir ekoloģisks! ; 3. Lauzīsim kodus, digitālais ir iekļaujošs!).
- Sniedziet konferences vidusskolās par šīm tēmām.
- dalīties un popularizēt daudzos uzņēmumos un organizācijās esošās iniciatīvas, lai veicinātu sieviešu integrāciju digitālajās profesijās.

Galvenā atziņa

- Atjaunot viendabīgu sieviešu un vīriešu pārstāvību digitālajā pasaulē.
- Samazināt nevienlīdzību starp meitenēm un zēniem digitālajā jomā.
- Sniedziet meitenēm modeļa lomu.
- Iegūt talantus digitālajā nozarē.

Ieguvumi mērķa grupām

- Sniegt informāciju personālam un skolotājiem, lai palīdzētu skolēniem, kuri vēlas strādāt digitālajā jomā.
- Samazināt seksismu.
- Padarīt redzamas jaunas profesijas skolēniem un skolniecēm.
- Sniedziet skolēniem argumentus, lai viņi varētu aizstāvēties pret nevienlīdzību.

Saites uz resursiem

<https://femmes-numerique.fr/>

11.PROBLĒMA: atbalsts aktīvai profesionālajai orientācijai, lai palīdzētu skolēniem atrast savu ceļu un atspēkot stereotipus, kas kavē piekļuvi noteiktām profesijām

LP 16

Meiteņu līderes zinātnē

Šis konkurss tika izveidots, lai ieinteresētu jauniešus, jo īpaši meitenes, apsvērt karjeras iespējas zinātnes vai tehnikas jomā.

Šis ikgadējais konkurss (2022), ko iecerējis Solvay uzņēmums un tagad pārvalda BeWiSe sadarbībā ar vietējām ieinteresētajām personām, notiks klātienē Solvay pētniecības centrā Briselē.

Vidusskolēnu komandas, kuras vadīs meitenes, sacentīsies, lai atrisinātu zinātnisku uzdevumu. Galvenā balva sedz pirmā mācību gada maksu par mācībām augstskolā. Patiesi beļģiski iekļaujošā veidā saziņa notiek holandiešu un franču valodā un savieno valodu kopienas.

Ar šo LP risināmās problēmas

Bieži vien šķiet, ka studijas dabaszinātņu jomā ir tikai elitei, vismaz tā bieži domā studenti. Un šis iespaids ir vēl spēcīgāks meiteņu vidū, kuras arī ir pārliecinātas, ka šīs studijas ir paredzētas zēniem. Šis konkurss ir veids, kā ieinteresēt skolēnus un dot viņiem iespēju finansēt studiju uzsākšanu. Turklāt tas, ka meitene ir komandas vadītāja, palīdz meitenēm iegūt pārliecību un justies spējīgām tikt galā ar šādām studijām.

Rīcības idejas

Sendzislēnas Karaliskā Athénée jau divus gadus piedāvā saviem studentiem piedalīties šajā konkursā. Ieinteresētie skolēni kopā ar saviem skolotājiem izstrādā projektu, kas tiks iesniegts.

Pēc tam viņi sadarbojas ar skolēniem no ekspresīvās mākslas nodaļas, lai filmētu un montētu prezentācijas video. Kad skolēni ir atlasīti, tad viņus instruē dažādu dabaszinātņu skolotāji, lai viņi būtu gatavi konkursam, un pēc tam viņi atgriežas no mācību dienām, prezentējot lekcijās iegūto informāciju saviem klasesbiedriem.

Galvenā atziņa

Tas palīdz meitenēm iegūt pārliecību un apzināties, ka viņas ir tikpat leģitīmas, lai veiktu zinātniskus pētījumus.

leguvumi mērķa grupām

Konkursa mērķis ir mudināt jauniešus iegūt augstāko izglītību zinātnes vai tehnoloģiju jomā. Zinātne un tehnoloģijas ir ikviena cilvēka darīšana. Tas arī ļauj skolēniem sadarboties komandās un attīstīt savas zinātniskās prasmes. Šobrīd tā ir ļoti svarīga nozare, taču bieži vien tiek uzskatīts, ka tā ir tikai elites nozare. Šis konkurss palīdz parādīt, ka šī joma ir pieejama ikvienam – gan zēniem, gan meitenēm. Tādējādi tas lauž stereotipus par zinātnisko karjeru.

Saites uz resursiem

<https://www.solvay.com/en/event/girls-leading-science-girls>

[https://www.wbe.be/idees-de-projets/details-idees-](https://www.wbe.be/idees-de-projets/details-idees-projets/news/participez-au-concours-girls-leading-in-science/)

[projets/news/participez-au-concours-girls-leading-in-science/](https://www.wbe.be/idees-de-projets/details-idees-projets/news/participez-au-concours-girls-leading-in-science/)

12.PROBLĒMA: Centieni samazināt vardarbību un nodrošināt mierīgāku mācību vidi

LP 17

Diamo una lezione al bullismo/Mācību stunda par mobingu

"DIAMO UNA LEZIONE AL BULLISMO" ir ALA Milano Onlus projekts, kas paredzēts pirmsskolām un vidusskolām un vidusskolām, lai novērstu un apkarotu mobingu un kibermobingu. Kopā ar divām Milānas vidusskolām tā izveidoja izglītojošu komplektu skolotājiem, kura mērķis ir pretstatīt un novērst iebiedēšanu un kiberiebiedēšanu, izmantojot seminārus klasēs, skolotāju apmācību, pasākumus ģimenēm un psihopedagoģisko konsultāciju pakalpojumu, lai uzklausītu un orientētos.

Ar šo LP risināmās problēmas

"DIAMO UNA LEZIONE AL BULLISMO" stiprina skolu kā drošu un modru vietu pret šāda veida vardarbību, padarot skolotājus un skolēnus zinošākus un spējīgākus pretoties un novērst mobingu un kibermobingu.

Tā sniedz norādes, kā atpazīt mobinga, kibermobinga, izlikšanās un necieņas gadījumus; sniedz rīkus efektīvai (neagresīvai) saziņai arī tiešsaistē; veicina izpratni par sociālo tīklu izmantošanu; paaugstina sadarbības un sadarbības līmeni klasē.

Skolas kļūst par vietu, kur attīstīt e-prasmes, kritiski izmantot tīmekli un atbilstoši izmantot sociālos plašsaziņas līdzekļus, kā arī attīstīt apzinātu digitālo pilsonību.

Rīcības idejas

Mācību komplektā ir ierosināti didaktiski izglītojoši pasākumi, kas veicami klasē.

Katrā nodaļā ir neliels teorētisks ievads, kas noder, lai iegūtu pamatinformāciju, kas nepieciešama, lai varētu efektīvi pārvaldīt dažādas ierosinātās darbības. Ir arī pielikumu sadaļa tiem, kas vēlas padziļināt atsevišķus aspektus.

Katrai aktivitātei rokasgrāmatā ir uzsvērtā konkrētā tēma, mērķi, ilgums un iesaistīto cilvēku skaits, norādījumi par tās īstenošanu, kā arī ieteikumi un padomi, kā aktivitāti veikt pēc iespējas labāk.

Tā ietver daudz dažādu aktivitāšu: prāta vētras, praktiskas un radošas aktivitātes, diskusijas, lomu spēles, aptaujas utt.

Galvenā atziņa

Šis projekts palīdz skolām labāk apzināties savu lomu mobinga un kibermobinga novēršanā un apkarošanā, nodrošinot mierīgāku un drošāku mācību vidi.

Šajā teorētiskajā un praktiskajā rokasgrāmatā skolotājiem tiek sniegtas pamatzināšanas un rīki, lai iesaistītos šādās situācijās, ļaujot viņiem tieši palīdzēt skolēniem un ģimenēm tikt galā ar problēmām un sekām, kas radušās šo specifisko vardarbības gadījumu rezultātā, arī tiešsaistē.

Ieguvumi mērķa grupām

Skolotāji saņem praktisku atbalstu (zināšanas un rīkus), lai ikdienas klases darbā veicinātu darbības, kas vērstas uz iebiedēšanas un kiberiebiedēšanas novēršanu un apkarošanu, un tieši iesaistītos, ja šīs parādības notiek.

Skolēni apgūst vairāk IT prasmju un lielāku izpratni par kritisku un apzinātu tīmekļa un sociālo tīklu izmantošanu. Sākot no skolēnu konkrētās pieredzes un viņu viedokļa par parādību, ar kuru daudzi saskaras ikdienā, aktivitātes palīdz viņiem pārdomāt šīs parādības, liekot skolēniem labāk apzināties, kā tās novērst un pretoties.

Saites uz resursiem

ALA-Milano-Diamo-una-lezione-al-bullismo.pdf (ipseinaudilodi.edu.it)
<https://www.alamilano.org/project/diamo-una-lezione-al-bullismo/>
<https://www.istitutocalvino.edu.it/home/area-benessere-e-rischio-in-adolescenza-prevenzione-del-bullismo-e-cyberbullismo/>

12.PROBLĒMA: Centieni samazināt vardarbību un nodrošināt mierīgāku mācību vidi

LP 18

Labklājības aspekts skolās, koncentrējoties uz skolēniem

ČOSIV ir Čehijas asociācija, kas apvieno dažādas NVO, skolas, vecākus, skolas ieinteresētās puses u.c. Šīs apvienības mērķis ir palīdzēt skolās iekļaut bērnus ar dažādiem (fiziskiem, psiholoģiskiem, uzvedības u. c.) traucējumiem un nodrošināt, lai izglītības sistēma pēc iespējas vairāk sekmētu viņu izglītošanu. ČOSIV publicē daudz rakstu ar metodiku, rokasgrāmatas, labākās pieejas u. c., kas veltīti dažādiem bērnu iekļaušanas aspektiem skolās. Mēs šeit atradām labāko praksi, kā palielināt, atbalstīt un veicināt vispārējās labklājības nozīmi skolās.

Ar šo LP risināmās problēmas

Visu iesaistīto pušu (t.i., skolotāju, skolēnu, vecāku,...) izpratne par jēdzienu "labklājība skolā", izpratne par tās nozīmi un darbs pie tās attīstības. Šajā rakstā galvenā uzmanība pievērsta skolēnu labklājībai.

Rīcības idejas

Sistemātiskas rūpes par mūsu labsajūtu ievērojami uzlabo sociālās un emocionālās spējas, kā arī sekmē labākus mācību rezultātus. Tā palīdz samazināt to skolēnu skaitu, kuriem ir sarežģīta uzvedība, iebiedēšana, kā arī to skolēnu skaitu, kuri cieš no depresijas, trauksmes un citām psiholoģiskām problēmām.

Skolās var veikt šādus pasākumus, lai atbalstītu labklājību un attīstītu sociālās un emocionālās spējas. Dalībai šajās aktivitātēs vienmēr jābūt brīvprātīgai.

- Darbība, kā ieviest labklājību:

Palūdziet skolēniem sadalīties mazākās grupās un palūdziet viņiem uzrakstīt vienu vārdu, kas viņiem asociējas ar terminu "labklājība". Aiciniet skolēnus pārrunāt šos vārdus un likt tos kontekstā ar terminu "labklājība".

-Aktivitāte, kā tikt galā ar stresu:

Paskaidrojiet, kas ir stress, kā tas ietekmē mūsu organismu, kāpēc tas ir slikts un kāpēc dažkārt ir labs.

Palūdziet skolēniem dziļi ieelpot un, izelpojot, palūdziet izelpot visu to nastu, kas gulstas uz viņu prātiem. Palūdziet skolēniem doties 5 minūšu pastaigā, kuras laikā viņi domās par to, kas viņus dara mierīgus un laimīgus, cenšoties izdomāt savas pārvarēšanas stratēģijas. Pēc tam dalieties ar individuālajām stratēģijām.

- Nodarbība apzinātības trenēšanai ar nosaukumu Train:

Paskaidrojiet apzinātības nozīmi un apzinieties visas sava ķermeņa daļas. Palūdziet bērniem apsēsties ērtā pozā un mierīgi elpot. Pastāstiet, lai viņi iztēlojas vilcienu ar īpašu spēju izplatīt labu garastāvokli un enerģiju visur, kur tas brauc. Visur, kur vien vilciens brauc, sāk spīdēt saule, ziedēt puķes un izplatīties siltums. Tagad iedomājieties, ka vilciens lēnām dodas ceļojumā pa jūsu ķermeni. Tas sākas pie jūsu labās kājas lielā pirksta, lēnām virzās uz jūsu potīti utt. vilciens atstāj uz jūsu ķermeņa mierinošu siltumu.

Regulāras fiziskās aktivitātes - Relaksācijas vingrinājumi "Pūce"

Nodarbību laikā skolēni var būt arī fiziski aktīvi. Pūces vingrinājums ir saistīts ar kakla izstiepšanu. Palūdziet skolēniem novietot labo roku uz kreisā pleca un, ieelpojot, lēnām kustināt galvu uz kreiso pusi un mēģināt paskatīties pāri kreisajam plecam. Ieelpojot pārvieto galvu atpakaļ uz vidu. To pašu veiciet arī otrā ķermeņa pusē. Atkārtojiet vismaz 4 reizes katrā pusē.

Aktivitāte piederības sajūtai - Rīta sveiciens

Izjūta, ka skolēni ir daļa no klases kolektīva, dod skolēniem pārliedību par drošu vidi un to, ka skolotājs viņus pieņem. Aktivitāte "Rīta sveiciens" ir diezgan slavena. Iedvesmai meklējiet Youtube. Uz sienas pie durvīm, kas ved uz klasi, novietojiet rīta sveiciena piktogrammu. Katrs skolēns pirms ieiešanas klasē izvēlas, kā sveicināties ar skolotāju, pamatojoties uz piktogrammu, piemēram, pieci, apskāviens, trieciens ar dūri, rokas paspiešana u. c.).

Skolēniem nav lietderīgi stresēt ar viņu atzīmēm. Ir labi vienmēr piedāvāt skolēniem iespēju labot sliktu atzīmi. Uzrakstiet uz baltās tāfeles citātu: "Es neesmu kļūdījies 10 000 reīžu. Es tikai atradu 10 tūkstošus veidu, kas nedarbojas. T. A. Edisons". Pajautājiet skolēniem, kā viņi saprot šo citātu, un mēģiniet izskaidrot un pārrunāt tā nozīmi. Palūdziet viņiem atcerēties un dalīties ar savām neveiksmēm un to, kā viņi no tām ir mācījušies.

Galvenā atziņa

Vispārējā labklājība ir svarīga, lai radītu veselīgu vidi, kurā dzīvojam.

Ieguvumi mērķa grupām

Studentiem: Viņi uzzinās, kā rūpēties par sevi no iekšpuses, viņi uzzinās, cik tas ir svarīgi. Tas viņiem palīdzēs justies labāk, kļūt pašpārliecinātākiem un kopumā laimīgākiem dzīvē. Viņi kļūs mierīgi, emocionāli stabili un atbildīgi pilsoņi.

Ilgtermiņam vadītājam un skolotājiem: Saturīga, emocionāli stabila un skolēnu drošības sajūta skolās ir svarīga ikvienam skolotājam/ilgtermiņam vadītājam, jo šie bērni ir patiesi motivēti un ieinteresēti apkārtējā pasaulē.

Saites uz resursiem

<https://www.podporainkluze.cz/o-nas/>

<https://www.podporainkluze.cz/wp-content/uploads/2021/04/Aktivity-pro-podporu-wellbeingu-ve-skolach-2.pdf>

<https://www.youngminds.org.uk/>

www.ucimesevenku.cz

13.PROBLĒMA: veselīgas, drošas un uz labsajūtu orientētas darba un mācību vides izveide skolēniem un personālam

LP 19

Visa klase piedalās sporta nodarbībās

Iniciatīvas mērķis ir radīt jaunu priekšstatu par bērnu veselības priekšnoteikumiem ikvienam Latvijas skolēnam, viņa vecākiem un skolas personālam. Iniciatīva nav projekts olimpiešu sagatavošanai, bet gan bērnu veselības nostiprināšanai, labsajūtas uzlabošanai, stājas uzlabošanai un motivācijas radīšanai nodarboties ar sportu.

Četru gadu laikā iniciatīvā ir piedalījušies vairāk nekā 5200 skolēni no 230 klasēm un 67 pašvaldībām no dažādām izglītības iestādēm.

Ar šo LP risināmās problēmas

Tā kā šīs aktivitātes sauklis ir "Visa klase sporto", tā ir augsta prioritāte skolēnu veselībai un labsajūtai, vienlaikus nodrošinot, ka neviens skolēns netiek atstāts novārtā.

Rīcības idejas

Prakses īstenošana paredz palielināt iknedēļas sporta nodarbību skaitu. Prakse paredz piedāvāt trīs papildu izvēles sporta nodarbības nedēļā dažādu klašu skolēniem.

Turklāt šī prakse ietver metodisko materiālu izstrādi šīm nodarbībām, lai visi būtu vienprātis par to, kā veikt šīs nodarbības, un nodrošina fiziskās aktivitātes, kas atbilst vecuma grupai.

Trīs fakultatīvās sporta nodarbības nedēļā ietver: vispārējo fizisko sagatavotību, futbola prasmju apguvi (vai jebkuru citu sporta veidu) un peldēšanu vai sportošanu svaigā gaisā.

Galvenā atziņa

Sportam ir liela nozīme veselīgākas un ekonomiski stabilākas sabiedrības veidošanā, jo tas nodrošina ienākumu gūšanas iespējas, veido infrastruktūru (vidi) veselīga dzīvesveida veicināšanai un izskauž nabadzību, vācot līdzekļus pasaules nabadzīgākajām kopienām.

Ieguvumi mērķa grupām

Skolēnu, skolotāju un vecāku veselības, labklājības un vispārējās sadarbības uzlabošana. Šī prakse sekmē ilgtspējības prasmes, uzsverot, cik svarīgi ir radīt veselīgu, drošu un uz labsajūtu orientētu darba un mācību vidi skolēniem un mācītspēkiem. .

Ilgspējas vadītājs varētu veicināt izpratni par veselīgu dzīvesveidu visā skolā.

Saites uz resursiem

<https://sportovisaklase.olimpiade.lv/lv/sakums>

14.PROBLĒMA: Skolēnu, skolotāju un personāla atgriezeniskās saites veicināšana par skolas dzīvi, pedagoģiskiem jautājumiem u.c., kā arī atzinīgas vērtēšanas praktizēšana.

LP 20

Kafija ar skolas vadību

Dažas skolas Latvijā ir sākušas ieviest atgriezenisko saiti veicinošas prakses, kas ieguvušas nosaukumu "Kafija ar skolas vadību". Skolēni no 5. līdz 12. klasei tiek aicināti uz neformālu diskusiju ar skolas vadības pārstāvjiem, lai pārrunātu un sniegtu atgriezenisko saiti par tādām tēmām kā skolas vides uzlabošana, digitālie risinājumi ātrākai informācijas apmaiņai par aktualitātēm skolas dzīvē un ārpusklases pasākumu papildināšana.

Viens no būtiskākajiem apspriežamajiem tematiem ir skolēnu un skolotāju mijiedarbība, lai rastu risinājumus un idejas savstarpējās sadarbības stiprināšanai, kā arī skolēnu iesaiste mācību procesa uzlabošanā un atbildības palielināšanā.

Diskusijas tiek noslēgtas ar novērtējumu. Šādas tikšanās un sarunas ir vērtīgas gan skolēniem, kuri labprāt izsakās un tiek uzklausi, gan skolas vadībai, kurai skolēnu viedoklis ir būtisks, plānojot un vadot skolas attīstību un ikdienas dzīvi.

Šādi pasākumi notiek vismaz reizi gadā, taču tos varētu rīkot biežāk. bieži atkarībā no prasībām un citiem mainīgajiem lielumiem. Skolas ir praktizējušas to rīkošanu ne tikai klātienē, bet arī tiešsaistē.

Ar šo LP risināmās problēmas

Organizējot šādus neformālus pasākumus, ir daudz vienkāršāk mudināt skolēnus izteikties un paust savas domas par daudzām tēmām. Skolēni ir atvērtāki skolotājiem un administrācijai, kas var izmantot viņu atsauksmes, lai uzlabotu ikdienas darbu skolā.

Rīcības idejas

To varētu uzskatīt par vienu no zemo izmaksu vai bezizdevumu praksēm, ko skolas varētu veikt, lai uzlabotu personāla sadarbību ar skolēniem un skolotājiem. Šo koncepciju var īstenot divējādi. Viens no tiem ir rīkot klātienes pasākumu. Kādā Latvijas skolā līdzīgs pasākums tiek rīkots aktu zālē, kas ir aprīkota ar daudziem rakstāmgaldiem.

Skolas vadība un skolotāji sēž vieni, un skolēni var pieiet un pievienoties jebkuram skolotājam vai vadības pārstāvim, kuru viņi vēlas. Ideja ir tāda, ka pasākumā piedalās skolotāji un vadības pārstāvji no dažādām struktūrvienībām, lai skolēni varētu izvēlēties, par kādu tēmu viņi vēlas diskutēt.

Alternatīva ir rīkot šādu sanākumi tiešsaistē. Ikviens uzdod jautājumus un atbild uz tiem, izmantojot kameras un mikrofonus, tādējādi veicinot diskusiju.

Galvenā atziņa

Šāda prakse ir cieši saistīta ar ilgtspēju, jo tā ir prioritāte skolēnu labklājībai, mazina diskrimināciju un nevienlīdzību, uzlabo izglītības kvalitāti un padara skolu par spēcīgāku un labāku vietu skolēniem, jo viņi izkopj lielāku lojalitāti pret skolu.

Ieguvumi mērķa grupām

Šī pieeja dos labumu visai organizācijai – skolēniem, skolotājiem, administrācijai un ilgtspējības vadītājiem –, stiprinot sadarbību starp visām ieinteresētajām pusēm un tādējādi uzlabojot skolas ikdienas darbību.

Šāda prakse papildina ilgtspējības prasmes, uzsverot iekļautību un iesaistīšanos, lai panāktu labākus rezultātus visām iesaistītajām pusēm un nevienu neatstātu novārtā.

Saites uz resursiem

<https://ms-my.facebook.com/ogreslv.lv/photos/a.372877299435022/4832825910106783/?type=3>
<https://www.adazuvidusskola.lv/jaunumi-service/1754-tiksanas-diskusija-kafija-ar-skolas-vadibu>

15.PROBLĒMA: Mācīšanās diskutēt, kritiski domāt un pareizi izmantot plašsaziņas līdzekļus un sociālos tīklus, atbildīga komunikācija

LP 21

TWLetteratura (TWLiteratūra)

TWLiteratūras metode piedāvā literatūras, mākslas un kultūras darbu lasīšanu, "čivināšanu" un apspriešanu tiešsaistē. Kopš 2012. gada TWLiterature ir izmantota vairāk nekā 250 skolās Itālijā, un, izmantojot klases seminārus un tiešsaistes projektus, vismaz 14 000 pamatskolu un vidusskolu skolēnu kopā ar saviem skolotājiem ir lasījuši un interpretējuši literāros tekstus. Šī metode ir viens no Izglītības ministrijas apstiprinātajiem digitālās pilsoniskās izglītības rīkiem, un Eiropas Komisija to ir atzinusi par vienu no 15 labās prakses piemēriem lasīšanas veicināšanai digitālajā vidē.

Ar šo LP risināmās problēmas

Skolotājiem vienmēr ir izaicinājums skolēnus pastāvīgi iesaistīt un ieinteresēt mācību stundā. Turklāt dažkārt skolēni zaudē motivāciju mācīties, jo mācību materiāls vai tā pasniegšanas veids nav pārāk saistošs un interaktīvs. TWLiteratūras metode ļauj skolotājiem pasniegt mācību saturu citādā un atraktīvākā veidā, izmantojot jauniešiem zināmu līdzekli un iekļaujot to mācību kontekstā, lai piesaistītu skolēnu uzmanību un izmantotu to radošiem un didaktiskiem mērķiem.

Actions ideas

TWLiteratūras metodoloģija papildina tradicionālākas didaktiskās pieejas, un tās mērķis ir izglītēt skolēnus lasīšanas praksē un veicināt viņu mīlestību pret grāmatām, mākslas un kultūras darbiem, mācīt sintētiskās rakstīšanas noteikumus, eksperimentēt ar kopīgiem intelektuāliem procesiem un izglītēt atbildīgi izmantot jaunās tehnoloģijas un tiešsaistes sociālos tīklus.

TWLiteratūru var izmantot skolās, lai veicinātu literāro darbu lasīšanu un liktu skolēniem radoši pārrakstīties, izmantojot Twitter dinamiku (īsumu un dalīšanos), lai vairāk iesaistītu skolēnus un palielinātu viņu interesi un līdzdalību par kultūras saturu.

Skolotājs izvēlas saturu, kopā ar klasi izveido lasīšanas kalendāru, un skolēniem ir "jāpārraksta" izlasītais tvītu veidā. Katrs skolēns ierosina savu interpretāciju tvīta formā: pārraksts var būt parafrāze, variācija, komentārs, brīva interpretācija, kā arī var būt saistīts ar mediju, kas atšķiras no oriģināla (video, dziesmas, zīmējumi). Dažādu stilistisko reģistru izmantošana ļauj skolēniem eksperimentēt ar bezgalīgām oriģinālteksta dekonstrukcijas un rekonstrukcijas kombinācijām.

Šī metode darbojas ne tikai ar grāmatām, bet arī ar cita veida "tekstiem" un mākslas darbiem: gleznām, filmām, skulptūrām, biznesa stāstiem utt.

Key takeaway

TWLiteratūras metode garantē aktīvu mācīšanu, tādējādi sniedzot skolēniem prasmes, kas nepieciešamas mūžizglītībai ārpus klases. Tā attīsta viņu kritisko domāšanu, kā arī analīzes, sintēzes un vērtēšanas prasmes.

Benefits for target groups

TWLiteratūras metode palīdz skolotājiem iesaistīt un piesaistīt skolēnu uzmanību, padarot viņus iesaistītākus un stimulējot viņu aktīvu līdzdalību. Skolēni ir motivētāki un ieinteresētāki mācību stundās un vairāk iesaistās digitālajās debatēs, izmantojot hashtagus vai reaģējot uz tvītiem, lai saņemtu tūlītēju atgriezenisko saiti. Turklāt šī didaktiskā metode palīdz viņiem iemācīties debatēt, attīstīt kritisko domāšanu, uzlabot radošumu un rakstīšanas un izteiksmes prasmes, kā arī uzlabot digitālās saziņas prasmes, mācoties, kā pareizi izmantot sociālos tīklus atbildīgai saziņai.

Saites uz resursiem

<https://www.twletteratura.org/>

<https://www.twletteratura.org/2015/09/manuale-di-twletteratura/>

<https://youtu.be/bPuWw0OAx70>

<https://www.orizzontescuola.it/la-twitter-letteratura-la-didattica-che-non-conoscevi/>

15.PROBLĒMA: Mācīšanās diskutēt, kritiski domāt un pareizi izmantot plašsaziņas līdzekļus un sociālos tīklus, atbildīga komunikācija

LP 22

Kā mācīt skolēniem kritisko domāšanu

Kritiskā domāšana un prasme lasīt ir būtiskas spējas. Visu vecumu skolēniem ir jāsaprot, kā darbojas pasaule, un jāapzinās savas rīcības sekas. Viņiem jāiemācās filtrēt informāciju, izvērtēt to un saprast. Tikai tā skolēni, topošie pieaugušie, spēs atpazīt viltus ziņas vai propagandu. Kritiskās domāšanas un vispārējās pasaules uztveres un informētības mācīšana var viņiem palīdzēt to izdarīt. Skolēni ir jāmudina apšaubīt un apstrīdēt faktus un analizēt informāciju, pat riskējot graut savu skolotāju zinošā tēlu.

Problems to be solved with this GP

Skolēni nespēj izmantot kritisko domāšanu, paši analizēt saņemto informāciju, kā rezultātā viņi nespēj domāt par savas rīcības sekām, piemēram, ietekmi uz vidi, vai atpazīt viltus ziņas.

Actions ideas

Šeit ir dažas stratēģijas, kā mācīt bērniem kritisko domāšanu:

- Spēja saprast, kas tiek lasīts

Spēja saprast un uztvert to, par ko mēs tikko lasām, ir viens no pirmajiem soļiem, kā apgūt kritisko domāšanu. Tas rosinās skolēnus aizrautīgi lasīt. Ir svarīgi turpināt pilnveidot šo spēju un palīdzēt bērnu vispārējai attīstībai.

- Uzdodiet jautājumus

Ļaujiet bērniem uzdot un atbildēt uz jautājumiem par tikko izlasīto. Tas ir viens no labākajiem veidiem, kā pievērst viņu uzmanību lasītajam un uzlabot kritiskās domāšanas prasmes.

-Metakognitīvās prasmes

Metakognitīvās prasmes ir svarīgas, jo tās palīdz cilvēkiem izprast savus mācīšanās procesus un to, kā viņi mācās efektīvi. Šeit ir dažas stratēģijas, kā mācīt bērniem kritisko domāšanu:

- Spēja saprast, kas tiek lasīts

Spēja saprast un uztvert to, par ko mēs tikko lasām, ir viens no pirmajiem soļiem, kā apgūt kritisko domāšanu. Tas rosinās skolēnus aizrautīgi lasīt. Ir svarīgi turpināt pilnveidot šo spēju un palīdzēt bērnu vispārējai attīstībai.

- Uzdodiet jautājumus

Ļaujiet bērniem uzdot un atbildēt uz jautājumiem par tikko izlasīto. Tas ir viens no labākajiem veidiem, kā pievērst viņu uzmanību lasītajam un uzlabot kritiskās domāšanas prasmes.

- Metakognitīvās prasmes

Metakognitīvās prasmes ir svarīgas, jo tās palīdz cilvēkiem izprast savus mācīšanās procesus un to, kā viņi mācās efektīvi. Metakognitīvās prasmes ietver dažādas mācīšanās un mācīšanās stratēģijas, piemēram, materiālu vākšanu un organizēšanu, metodes, kā pārvarēt iespējamās mācību šķēršļus u. c.

- Savienojumi

Spēja veidot saiknes ir svarīgs kritiskās domāšanas faktors. Jautājumi no skolotājiem palīdz skolēniem vingrināties spējā savienot informāciju no dažādām rindkopām un uzminēt, t, kā stāsts var beigties, kas ir svarīgi kritiskās domāšanas spējām attiecībā uz iespējamā rezultāta analīzi.

- Secinājums

Skolotājiem vienmēr jācenšas apkopot stāstos vai nodaļās sniegto informāciju. Šādi rīkojoties, tas palīdz bērniem noteikt, kas stāstā ir svarīgs un kas nav. Tas palīdz viņiem izsekot domām, kas ir svarīgas. stāstā.

- Mīklas

Lasiet mīklas kopā ar skolēniem un kopā ar viņiem atrodiet risinājumu. Tādējādi skolēni iemācīsies analizēt informāciju.

- Kopīgi lasiet stāstus

Atlasiet dažus rakstus no laikrakstiem un kopīgi izlasiet tos klasē. Ļaujiet skolēniem izlasītajos tekstos atrast padomus vai informāciju. Ļaujiet viņiem analizēt šos tekstus un diskutēt par tiem. Pēc tam kopīgi pārbaudiet faktus, lai parādītu, vai viņu analīze ir bijusi pareiza un vai viņi pietiekami pielietojuši kritisko domāšanu.

Galvenā atziņa

Skolēni ar kritiskās domāšanas spējām spēj apkopot, analizēt un izdarīt secinājumus no jebkuras informācijas. Viņi spēj paredzēt jebkuras rīcības sekas, tostarp savas uzvedības sekas, kas padara viņus par atbildīgiem pilsoņiem jebkurā ziņā, t. i., arī attiecībā uz ietekmi uz vidi.

Ieguvumi mērķa grupām

Ilgspējīgam vadītājam un skolotājiem: Ir svarīgi, lai skolēniem būtu attīstītas kritiskās domāšanas spējas. Jo šie skolēni ir patiesi motivēti un interesējas par apkārtējo pasauli. Viņi pielāgo savu uzvedību iegūtajām zināšanām.

Studentiem: Skolēni iemācīsies apkopot, analizēt un apkopot jebkuru informāciju un veikt pamatotas darbības, pamatojoties uz šīm zināšanām. Tas palīdzēs viņiem izvairīties no viltus ziņu vai propagandas upuriem.

Saites uz resursiem

<https://ucitazit.com/kriticke-mysleni-na-zakladni-skole/>

16.PROBLĒMA: veicināt sd&r prasmju attīstību skolēnu, skolotāju un personāla vidū, integrējot sd&r programmās unursos un pilnvarojot skolu pārstāvjus, delegātus un eko-delegātus

LP 23

Tiešsaistes platforma "Vidusskola pārejas posmā"

Tika izveidota tiešsaistes platforma "Lycée en Transition" (Vidusskola pārejas posmā), lai izveidotu atbalsta tīklu starp visām Francijas vidusskolām. Tā ir plaša mēroga jauniešu sadarbība, lai vidusskolas kļūtu par ekoloģiskās pārejas eksperimentēšanas vietām.

Tajā ir ietverti padomi, īstenojamo darbību piemēri un pat motivācija.

Ar šo LP risināmās problēmas

Pateicoties šai platformai, vidusskolēni var izaicināt cits citu un sniegt palīdzību labas prakses ieviešanai savā iestādē.

Šis tīkls dod iespēju apvienot vidusskolēnus, kas motivēti darboties ar kolektīvu intelektu, dalīties pieredzē un iedvesmojošās darbībās, kā arī sniegt atslēgas, lai sāktu pāreju savā vidusskolā.

Rīcības idejas

Pirmkārt, jūs varat izveidot vai palīdzēt izveidot valsts platformu, kurā varētu piedalīties visas brīvprātīgās vidusskolas.

Jūs varat strukturēt platformu ar trim funkcijām: Ir daļa "", "savstarpējās palīdzības vieta" un daļa " darbību komplekts".

- "ekoaktivitāšu vikipēdija" (sadarbības platforma, lai atklātu projektus no visas pasaules, apmainītos ar skolēniem, kas iesaistījušies projektos, un dalītos savos pabeigtajos vai notiekošajos pasākumos).

- "savstarpējās palīdzības vieta" (Padariet savu skolu par ekoloģisko pārejas laboratoriju, pievienojieties aktīvām motivētu skolotāju/skolēnu apvienībām,

piedalīties vai organizēt tematiskus forumus starp skolām, būt daļai no "ekoskolu tīkla", iegūt atpazīstamību).

- "pasākumu kopums" (tur ir atslēgas, lai sāktu darbu, atrodiet ceļvedi un padomus par zaļo pāreju, atbildes uz biežāk uzdotajiem jautājumiem un noderīgas saites, lai atvieglotu labas prakses īstenošanu).

Pēc tam vietni būs nepieciešams iedzīvināt ar izaicinājumiem, pasākumiem, labas prakses piemēru izcelšanu, atbalstu, priekšlikumiem.

Visbeidzot, būs nepieciešams informēt par projektu, pārliecināt daudzus vidusskolēnus piedalīties un atrast brīvprātīgos administratorus, kas pārvaldītu tīmekļa vietni.

Galvenā atziņa

- Izveidot tīklu
- Veidot nākotnes vides vēstniekus
- Radīt vidi, kas veicina kolektīvo inteliģenci
- Izveidot labas prakses bibliogrāfiju
- Iedvesmojiet citas skolas un palīdziet tām iesaistīties ilgtspējības jomā.

Ieguvumi mērķa grupām

Šī prakse ļauj vidusskolēniem tieši iesaistīties pārejā, piedalīties tajā. Tas ļauj viņiem apgūt tādas zināšanas un prasmes kā komunikācija, pateicoties saiknei ar citām iestādēm, vai projektu vadība un komandas darbs, īstenojot pasākumus, kurus viņi ir nolēmuši izveidot.

Projektā var piedalīties visas ieinteresētās izglītības jomas, pat ja tas ir vairāk paredzēts skolēniem.

Saites uz resursiem

<https://lycees-en-transition.com/en/accueil-english/>

17.PROBLĒMA: Skolēnu pārvēršana par pilsoņiem un ekopilsoņiem, attīstot viņu zināšanas par noteikumiem, saistībām, noteikumiem, morāli un ētiku

LP 24

Rete Nazionale Scuole Green un ārkārtas vides stāvokļa deklarācija (Liceo Socrate)

Lai cīnītos ar klimata ārkārtas situācijām un aizvien satraucošākām klimata pārmaiņu sekām, Sokrāta vidusskola Romā ir pasludinājusi klimata un ekoloģiskās ārkārtas situācijas statusu, ieviešot virkni uzvedības un pasākumu, lai aizsargātu ekosistēmu un padarītu skolēnus apzinīgākus un atbildīgākus attiecībā uz šiem jautājumiem. Skola ir daļa no "Rete Nazionale Scuole Green" ("Nacionālais zaļo skolu tīkls"), kurā ietilpst vairāk nekā 800 savstarpēji saistītas skolas, kas dalās projektos, pasākumos, labās prakses piemēros un eksperimentos saistībā ar ilgtspējību un vides aizsardzību.

Ar šo LP risināmās problēmas

Tzaļo skolu apņemšanās ir izvirzīt Programmu 2030 un tās 17 ilgtspējīgas attīstības mērķus izglītības projekta centrā, veicinot precīzu informāciju un kultūru par klimata pārmaiņām, ilgtspēju un vides aizsardzību, izglītojot apzinīgus un atbildīgus iedzīvotājus un īstenojot videi draudzīgus pasākumus un darbības.

Rīcības idejas

Sokrāta vidusskola un visas Nacionālā Zaļo skolu tīkla skolas apņemas:

- samazināt plastmasas pudeļu patēriņu vai pat likvidēt to lietošanu, aizstājot tās ar ūdens pudelēm un ūdens dozatoriem;

- veicināt un ievērot dalītu atkritumu vākšanu visās Institūta teritorijās;
- veicināt ikdienas materiālu pārstrādi un atkārtotu izmantošanu;
- veicināt zinātnes atziņu izplatīšanu, organizējot tikšanās starp skolas sabiedrību un ekoloģijas un klimatoloģijas jomas ekspertiem;
- palielināt bioloģiski noārdāmo tīrīšanas līdzekļu izmantošanu;
- iesaistīt skolēnus skolas zaļo zonu kopšanā;
- veicināt tikšanās ar vietējo civilo aizsardzību, lai informētu skolas kopienu par preventīvu rīcību, reaģējot uz ekstremāliem laikapstākļiem;
- atbalstīt skolēnu demokrātiskā spiediena aktivitātes, mudinot viņus piedalīties Globālā streika piektdienās par nākotni, neieskaitot skolas kavējuma dienu, ja viņi piedalās šajos pārdomu un līdzdalības brīžos. Turklāt visu nedēļu pirms streika skolotāji organizē informatīvus, pārdomu un debašu brīžus ar skolēniem par klimata pārmaiņām un to sekām.

Galvenais ieguvums

Šis projekts izriet no nepieciešamības reaģēt uz to jauniešu prasībām, kas iesaistījušies akcijās "Piektdienas nākotnei", un uz nepieciešamību izveidot izglītības sistēmu, kas pievērstu lielāku uzmanību ilgtspējības un vides aizsardzības jautājumiem. Konkrētas un tiešas skolu saistības uzsver, ka vides problēmas ir jautājums, kas skar ikvienu un ko vairs nevar atlikt, un ikvienam ir jādod savs ieguldījums, veicot mazus pozitīvus pasākumus.

Sokrāta vidusskola un pārējās Zaļās skolas tīklā iesaistītās skolas, sākot ar deklarāciju par ārkārtas situāciju vides jomā, ir uzsākušas strukturētu ceļu, lai panāktu pozitīvu ietekmi uz vidi gan ar konkrētu videi draudzīgāku uzvedību un rīcību, gan ar padziļinātu mācību stundu, semināru u. c. palīdzību vairojot skolēnu zināšanas, izpratni un demokrātisku līdzdalību. Mērķis ir veicināt pareizu informāciju un veidot apzinīgus un atbildīgus pilsoņus, sekmējot informēta un apņēmīga ekoloģiskā pilsoniskuma veidošanos.

leguvumi mērķa grupām

Ar šo iniciatīvu skolas kļūst par vietu, kur sagatavot jauniešus kļūt par pilsoņiem un ekopilsoņiem un izglītēt viņus saudzēt vidi un cīnīties pret klimata pārmaiņām. Attīstot skolēnu zināšanas par noteikumiem, saistībām, noteikumiem, morāli un ētiku, skola veicina aktīvas un apzinīgas ekoloģiskās pilsonības veidošanos un nobriešanu, padarot skolēnus par uzmanīgiem pilsoņiem un konkrēti iesaistītiem vides aizsardzībā un aizsardzībā.

Saites uz resursiem

<https://www.retescuolegreen.it/>

<https://www.liceosocrate.edu.it/attachments/article/168/dichiarazione%20DS%20emergenza%20ambientale.pdf>

<https://www.liceosocrate.edu.it/2022/09/16/circ-13-sciopero-globale-per-il-clima-fridays-for-future-14-settembre-2022/>

https://www.liceosocrate.edu.it/nuovosito/wp-content/uploads/2022/09/2022_9_16_13_manifestazione_Fridays_for_future_settembre_2022.pdf

18.PROBLĒMA: atbildīga patēriņa un prakses veicināšana (ekoloģiski atbildīga pārtika, ilgtspējīga mobilitāte...)

LP 25

Seminārs "Izgudrojam savu dzīvi ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni"

Inventons nos vies bas carbon (Inventons nos vies bas carbone, t.i., izgudrosim savu dzīvi ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni) ir asociācija, kuras mērķis ir palīdzēt veicināt izpratni par sociāli-vides jautājumiem.

Tā ierosina semināru, kas ļautu dalībniekiem atklāt savu individuālo un kolektīvo ietekmi uz klimatu, izmantojot intuitīvas un vizuālas kartes, kas parāda ikdienas realitātes lielumu kārtas.

Šā semināra mērķis ir arī noskaidrot ierosināto pasākumu efektivitāti. Tas noslēdzas ar pieredzes apmaiņu, lai iztēlotos efektīvus un ilgtspējīgus risinājumus, izdomājot savu redzējumu par iespējamo un vēlamu tuvāko nākotni. Tas ilgst 2 stundas un ir didaktisks.

Ar šo LP risināmās problēmas

- Izpratne un izpratnes veicināšana par klimata un sociālajiem/vides jautājumiem.
- Atklājiet mūsu individuālo un kolektīvo ietekmi uz klimatu
- Iepazīstieties ar būtiskākajām lieluma pakāpēm.
- izcelt veiksmīgus eksperimentus un paust viedokli par cilvēkiem, kuri dzīvo laimīgi, radot zemu oglekļa dioksīda emisiju.
- Atbilstošu un īstenojamu planētas robežu problēmu risinājumi.
- Pārbaudiet, cik efektīvas ir darbības, ko mēs visi varam veikt.

Rīcības idejas

Jūs varat izmantot asociācijas resursus, iegādājoties komplektu vai aicinot koordinātorus ierasties un vadīt semināru. Sākotnējo darbnīcu var veikt jebkurā vietā, 2 līdz 3 stundu laikā! Tā parāda, ka mēs varam dzīvot labāk, reaģējot uz ārkārtas situāciju klimata jomā.

Tas palīdz mums saprast, lai efektīvi rīkotos, un liek mums mainīt skatījumu uz to, kas patiešām ir svarīgi.

-1. posms: mūsu individuālās un kolektīvās ietekmes atklāšana.

Pēc tam vietni būs nepieciešams iedzīvināt ar izaicinājumiem, pasākumiem, labas prakses piemēru izcelšanu, atbalstu, priekšlikumiem.

Visbeidzot, būs nepieciešams informēt par projektu, pārliecināt daudzus vidusskolēnus piedalīties un atrast brīvprātīgos administratorus, kas pārvaldītu tīmekļa vietni.

Intuitīvas un vizuālas kartes ļauj mums īsā laikā izprast jautājumus, kas saistīti ar mūsu oglekļa dioksīda pēdu, un uzzināt, cik lielus apjomus rada ikdienas dzīves realitāte (pārtika, transports, mājoklis...). Izmantojot Francijas vidējās oglekļa pēdas rādītājus ar krāsainām kartēm mērogā, šis seminārs ļauj vienkārši, iedarbīgi un kolektīvi nolasīt datus. Pašreizējās situācijas (10 tCO₂e/personai) vizuāls salīdzinājums ar mērķi (<2 tCO₂e/personai līdz 2050. gadam) liek apzināties: tikai plaša mēroga koordinēta rīcība visās sabiedrības jomās ļaus ievērot mūsu saistības.

-2. posms: izpratne par mūsu darbības efektivitāti.

Saglabājot vizuālo skalas karšu pusi, lai attēlotu emisijas, mēs pētām dažādu mūsu uzvedības veidu ietekmi (X kg gaļas patēriņš gadā, veģetāra ēdiena gatavošana? Nobraucāt X km ar automašīnu, lidojat ar lidmašīnu? Ceļošana ar velosipēdu? Pirkt apģērbu vai viedtālruni? utt.). Šīs "risinājumu" kartes tiek izmantotas debatēs ar dalībniekiem. Šie elementi palīdz apspriest spriedzi starp "to, kas ir nepieciešams", un "to, kas ir pieņemams". Ikviens var dalīties ar šķēršļiem rīcībai, ar kuriem viņš saskaras.

-3. posms: efektīvu un vēlamu risinājumu iztēle.

Dalībnieki formulē savu redzējumu par iespējamo un vēlamu tuvāko nākotni. Viņi apzinās, ka izaicinājums ir iespējams, ja vien viņi sāks to darīt tagad. Vadītāju pieredze, kas gūta, dzīvojot skaistu dzīvi ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni, ļauj apspriest reālus dzīves ceļus. Piemēri rāda, ka tas, kas mūs dara patiesi laimīgus, nekaitē klimatam; mēs varam dzīvot labāk, reaģējot uz klimata ārkārtas situāciju. Šis spēcīgais grupas dialoga laiks raisa risinājumus un pozitīvu iztēli, lai rīkotos un samazinātu mūsu emisijas.

Citas iespējas : jūs pat varat izmantot kartes un izveidot savus noteikumus (ievērojot darbnīcas trīs soļus). Darbnīcu var viegli pielāgot dažādiem kontekstiem. Ir iespējamās sesijas, kas ilgst no 1 līdz 2 stundām, un var izmantot īsu 20 minūšu secību, lai dalītos ar galvenajiem viedokļiem.

Galvenā atziņa

Pateicoties semināram, ir iespējams informēt dažādas ieinteresētās puses. Viņiem būs pieejami labas prakses piemēri individuālai un kopīgai lietošanai, kas veicina ilgtspējīgu patēriņu.

Tiek apmainīts ar paraugpraksi, ko koordinatori īsteno ikdienā, kā arī starp dalībniekiem, un konkrētiem risinājumiem, ko viņi var ieviest.

Ieguvumi mērķa grupām

- Lielāka visu skolas ieinteresēto pušu informētība
- zināšanas par jaunu individuālo un kolektīvo paraugpraksi.
- Domāšana un sarunas par ilgtspēju
- Atklājiet ar ikdienas realitāti saistītu lielumu kārtu.
- apzināties, ka individuālas darbības ir pieejamas un ka tās ir svarīgas.

Saites uz resursiem

<https://www.nosviesbascarbhone.org/>

<https://youtu.be/4mRXUCEaE1w>

<https://youtu.be/AdQ9M46Llu8>

Methodological guide and facilitation process available on the association's website.

Downloadable and printable maps on the website. The kit (cards...) can also be bought in French and in English on the website. Youth Kit also available for young people (school, family)

18.PROBLĒMA: atbildīga patēriņa un prakses veicināšana (ekoloģiski atbildīga pārtika, ilgtspējīga mobilitāte...)

LP 26

Pārstrāde un atbildīgs patēriņš

Recyklohraní (Recyklohraní) ir programma skolām, kuras mērķis ir atbalstīt vides izglītību pirmsskolās, pamatskolās un vidusskolās. Šī projekta mērķis ir padziļināt skolēnu zināšanas par atkritumu rašanās novēršanu, atkritumu šķirošanu un otrreizēju pārstrādi. Bērni gūs praktisku pieredzi izlietoto bateriju un mazo elektroierīču vākšanā.

Skolu izglītības programmas Recyklohraní mērķis ir mācīt un izglīt skolēnus un studentus par ilgtspējīgu patēriņu, atkritumu rašanās novēršanu un pāreju uz aprites ekonomiku. Projekts līdzsvarotā veidā apvieno aktivitātes īstenošanai klasēs un ārā saskarsmē ar dabu. Tas skolām piedāvā visa gada spēles, atraktīvus izaicinājumus un aktuālas ekskursijas. Skolotājiem tas nodrošina metodisko atbalstu, telpu zināšanu un pieredzes apmaiņai un plašu mācību materiālu klāstu, tostarp digitāli sagatavotus materiālus.

Šī programma sagatavo gada plānu ar dažādiem pasākumiem, piemēram, konkursiem vides jautājumos, piemēram, otrreizējās pārstrādes konkursiem, un pieteiktās skolas sacenšas savā starpā, lai kļūtu par labāko skolu. Tiek rīkoti arī pasākumi bez sacensībām, lai skolēniem padarītu cilvēku patēriņa apjomu taustāmāku.

To varētu izmantot kā iedvesmu arī tad, ja nav ārējas puses, kas organizētu šāda veida ikgadēju / ikmēneša konkursu. Skolas var jautāt citām vietējām skolām, vai tās vēlētos pievienoties, un sadarboties savā starpā nelielā reģionālā platformā.

Ar šo LP risināmās problēmas

Izpratnes izplatīšana par otrreizējās pārstrādes un atkritumu rašanās novēršanas jautājumiem jautrā un sacensību veidā ar citām skolām. Bērni gūst arī praktisku pieredzi par reālu otrreizējo pārstrādi.

Rīcības idejas

Sagatavojiet izglītojošus pasākumus strukturētu izklājlapu veidā, pamatojoties uz reālu cilvēku patēriņu, sniedziet bērniem reālus skaitļus un ļaujiet viņiem matemātiski aprēķināt cilvēka ekoloģiskās pēdas nospiedumu uz mūsu planētas.

Izmēriet savu ūdens nospiedumu

Paskaidrojiet bērniem, kas ir ūdens pēdas nospiedums. Uzsveriet, ka pastāv arī netiešais ūdens patēriņš. Tas ir viss ūdens, kas tika patērēts, lai pagatavotu mūsu pārtiku, izgatavotu mūsu apģērbus, mobilos tālruņus utt. Sagatavojiet skolēniem darba lapu ar faktiem par to, cik daudz ūdens tiek iztērēts dažām visbiežāk patērētām precēm, piemēram, 1 kg liellopu gaļas ražošanai, 1 kg kartupeļu izaudzēšanai, 1 T-krekla ražošanai utt. Kopā ar skolēniem saskaitiet arī viņu tiešo ietekmi uz ūdeni, piemēram, cik daudz ūdens viņi izdzer, cik daudz ūdens viņi izmanto dušā/vannā, ēdiena gatavošanai, tīrīšanai, veļas mazgāšanai utt. Apkopojiet visus skaitļus un iegūtos rezultātus ielieciet kontekstā, piemēram, "jūsu ikmēneša ūdens nospiedums ir kā vidēja izmēra peldbaseina piepildīšana". Šādā veidā skolēni iegūs taustāmu informāciju par ūdens daudzumu, kas ikdienā tiek bezjēdzīgi izmantots. Motivējiet bērnus runāt par šo tēmu ar saviem draugiem un ģimenēm, lai izplatītu izpratni par to, kā mēs izšķērdējam savu dārgo ūdeni.

Mobilo tālruņu ietekme uz vidi

Palūdziet bērniem atnest uz skolu vecus/neizmantotus mobilos tālruņus, ko viņi var atrast mājās, ģimenē vai pie draugiem. Skola visus šos neizmantotus sīkrīkus savāc īpašā lielā glabāšanas kastē. Šīs aktivitātes otrajā daļā bērniem tiks sniegta izklājlapa, kā viena mobilā tālruņa izgatavošanai ir nepieciešams saražot un iztērēt materiālus, resursus un enerģiju.

Aprēķiniet savākto mobilo tālruņu skaitu un apkopojiet kopējo materiālu un enerģijas daudzumu, kas iztērēts to ražošanai. Paskaidrojiet bērniem, cik svarīga ir šo produktu otrreizēja pārstrāde, lai tie turpinātu cirkulēt mūsu ekonomikā tik ilgi, kamēr tie darbojas. Uzsveriet, cik svarīga ir šo ierīču apkope, kas var ievērojami paildināt to kalpošanas laiku, lai mums nebūtu katru gadu jāpērk jauni mobilie telefoni un jāapgrūtina mūsu planēta ar šiem nevajadzīgajiem tēriņiem. Un, protams, šīs aktivitātes beigās pārliecinieties, ka savāktie sīkrīki ir pienācīgi pārstrādāti.

Sazinieties ar skolām savā apkaimē vai draudzīgām skolām savā reģionā un pajautājiet, vai tās vēlas sadarboties ikgadējos izaicinājumos konkursu veidā. Sacensību galvenais temats var būt otrreizējā pārstrāde. Var vākt šādus priekšmetus, piemēram:

- izlietas baterijas un akumulatorus,
- mazie elektriskie sīkrīki,
- printeru toneri,
- mobilie tālruņi.

Skolas lūdz bērnus savākt visus iepriekš minētos priekšmetus (vai vienu veidu/grupu) un atnest tos uz skolu, lai tos šeit uzglabātu. Savākšana ilgst noteiktu laiku, piemēram, vienu semestri. Noteiktā laika posma beigās tiek aprēķināts kopējais pārstrādāto materiālu daudzums un salīdzināts starp skolām. Uzvarētājs iegūst īpašu balvu, par kuru konkursa sākumā vienojas visas iesaistītās skolas. Arī konkursa beigās visi savāktie priekšmeti tiks pienācīgi pārstrādāti. Paskaidrojiet skolēniem, ka lielāko daļu šo atkritumu var novērst, piemēram, izmantojot atkārtoti lietojamas uzlādējamās baterijas, katru gadu nepērkot jaunus mobilos tālruņus utt.

Galvenā atziņa

Skolēni reāli redzēs, cik daudz atkritumu tiek saražots mūsu ikdienas patēriņam. Skolēni spēs to aplūkot plašākā mērogā un redzēs, ka cilvēku patēriņa ātrums nav ilgtspējīgs. Viņi uzzinās, kā novērst atkritumu rašanos un kā atkritumus pārstrādāt.

leguvumi mērķa grupām

Ilgospējīgiem vadītājiem un skolotājiem: skolēni redzēs sava patēriņa tiešo ietekmi un būs motivētāki sadarboties ar ilgtspējīgu vadītāju, lai uzlabotu savus ieradumus attiecībā uz vidi un kopumā labprātāk veiktu pārmaiņas.

Skolēniem: bērni redzēs sava patēriņa tiešo ietekmi un kļūs motivēti rūpēties par vidi un meklēt veidus, kā rīkoties ilgtspējīgi.

Saites uz resursiem

<https://www.recyklohrani.cz/cs/>

04 – SECINĀJUMI

Mēs ceram, ka šie stāsti motivēs jūs sākt ceļu uz ilgtspējības stratēģiju jūsu skolā.

Vairāk resursu ilgtspējīgas pieejas uzsākšanai savā skolā atradīsiet tīmekļa vietnē HOME | SchoolSustainability (school-sustainability.eu).

SCHOOL
SUSTAINABILITY

Finansē Eiropas Savienība. Tomēr paustie viedokļi un uzskati ir tikai un vienīgi autora(-u) viedokļi, un tie ne vienmēr atspoguļo Eiropas Savienības vai Eiropas Izglītības un kultūras izpildaģentūras (EACEA) viedokli. Ne Eiropas Savienība, ne EACEA par tiem neuzņemas atbildību.

04 – SECINĀJUMI

Šis buklets ir pieejams ar Creative Commons licenci CC BY-NC-SA 4.0. Jūs varat brīvi:

Kopīgojiet – kopējiet un izplatiet materiālu jebkurā datu nesējā vai formātā.

Pielāgojiet – pārtaisiet, pārveidojiet un izmantojiet materiālu Licences devējs nevar atcelt šīs brīvības, ja vien jūs ievērojat noteikumus.

Autortiesību piešķiršana – jums jānorāda atbilstoša autoratbildība, jānorāda saite uz licenci un jānorāda, vai ir veiktas izmaiņas. To var darīt jebkurā saprātīgā veidā, bet ne tādā, kas liek domāt, ka licences devējs atbalsta jūs vai jūsu izmantošanu.

Nekomerciāli – Jūs nedrīkstat izmantot materiālu komerciāliem mērķiem.

ShareAlike – Ja materiālu remiksējat, pārveidojat vai veidojat uz tā pamata, jūsu ieguldījums jāizplata ar tādu pašu licenci kā oriģināls.

Nekādi papildu ierobežojumi – Jūs nedrīkstat piemērot juridiskus noteikumus vai tehnoloģiskus pasākumus, kas juridiski ierobežo citu personu iespējas veikt licenciē atļautās darbības.

